

Stev. 27

Leto V.

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izdaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

OD TEDNA DO TEDNA

Minuli teden ni toliko natančno z vidnejsimi mednarodnimi dogodki, ker se vse bolj približujemo tistemu poletnemu obdobju, ko zamre vsaj po običajnem poteku življenjske politične aktivnosti. Kronisti takega življenja je navadno v tem času delo težje kot sicer, vendar pa ga sedanjí nemirni svet tudi zdaj ne pusti popolnoma na cedilu. Se vedno se prepleta toliko nedokončanih akcij in na obzorju prihajajo novi momenti, da ni nikoli mogoče reči »peresna v koruzo«.

V tem vzdušju je še vedno čutili posledice dveh pomembnih mednarodnih srečanj, ki smo ju sicer že zadnjič omenili, pa ne bo odveč, če se tudi danes spomnimo nanju. Razgovori v Washingtonu in New Delhiju so v mnogih vplivali na razvoj položaja. Sestanek med Churchillom in Eisenhowerjem ter med Ču En La-jem in Nehrujem so se nanajši predvsem na Jugovzhodno Azijo, katere razvoj bo v bodočnosti prav gotovo bistveno vplival na pomiritev ali zaostrovanje splošnega položaja.

Po washingtonskih razgovorih imamo na razpolago dve uradni deklaraciji o splošnih ciljih skupne angloameriške politike, ki je posebno pozornost posvetila problemom Jugovzhodne Azije. Med Washingtonom in Londonom je nekaj časa ni bilo pravega soglasja v raznih točkah te problematike. Splošni vtis je bil, da se Ameriki zelo mudi ustvariti tako imenovani pacifiški pakt, ki naj bi pomenil sistem obrambne skupnosti v Aziji. London pa se nikakor ni mogel ogreti za tako rešitev in je na vse mogoče načine hotel zavreči washingtonsko naglico. Na sestanku med Eisenhowerjem in Churchillom so našli nekaj kompromisa, po katerem naj bi počakali na izid pogajanj v Indokini.

Hkrati sta tem problemom posvetila svoje razgovore tudi državniška dela največjih azijskih držav, Kitajske in Indije. Dotaknila sta se jih na drugačen način, ker sta tudi v drugačnem odnosu do njih. Zato pa sta se zavzela, da bosta jurni državni prispevali čim več za mirno ureditev spora v Indokini.

In kako v resnici kaže okrog Indokine? Po nenadnem umiku francoskih čet z južnega področja ustja Rdeče reke so nekateri videli v tem večje možnosti za sklenitev premirja, ki potoča pa nikakor ni šla v račun ameriški uradni politiki, ki v tem umiku že vidi privolitev v razdelitev Indokine. Novi francoski ministri predsednik Mendès-France je napovedal do 20. julija ureditev Indokinskega problema in po tem sodijo, da sodi umik pri Rdeči reki v ta njegov načrt. Hkrati se tudi precej ugodno razvijajo pogajanja v Zenevi in v Vietnamu, kjer so se zbrali vojaški strokovnjaki obeh nasprotnih strank, da bi izgladili pot za nadaljevanje političnega dela ženevske konference. Če bi ugodno spravili z dnevnega reda to vprašanje, potem bi odpadla marsikatera skrb v Aziji in bi to področje postalo manj nevarno vojno žarišče. Toda ob sedanjih ameriških ugovorih si še ne moremo ustvariti sode, ali bo vse res tako gladko izpadlo in ali ne bo washingtonska politika začela spet s pretirano akcijo odstranjevanja »komunistične nevarnosti«.

Francija pa je še tudi po drugi strani v središču pozornosti. Gre za obrambo zahodne Evrope, kateri so se v Washingtonu tudi zelo resno posvetili. Uradni komunikacije v precej ostri obliki zahtevajo hitro ureditev evropske vojske in vključitve Nemčije v to obrambno skupnost. Pri tem pa so se spet zaostriili nemško-francoski odnosi, ki so glavna ovira takega razvoja, kot si ga žele zahodne velesile. Kot posledica sklepa razgovorov Eisenhower-Churchill v Londonu je zaseda posebna britansko-ameriška skupina, ki proučuje vprašanje nemške suverenosti, s tem pa ustanovitve nemške vojske. Zato je pričakovati, da bodo v zahodnih prestolnicah v bližini prihodnosti napeli vse sile in skušali doseči ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti še v tistih dveh državah, ki tega doslej nista storili: v Franciji in Italiji. Iz Rima so že prišle vesti, da se bo skupščina lotila tega zapletenega vprašanja šele jeseni.

Tudi vlada Mendès-France se otepa EOS. Tako pa je mogoče pričakovati, da bodo v Londonu in Washingtonu poiskali drugačno rešitev.

PRED DNEVOM VSTAJE Bela krajina nas pričakuje

Zadnje tedne je v Beli krajini živahno. Najbolj seveda v Črnomlju, kjer srečuješ na vsakem koraku na stene hiš prislone leste; iz dneva v dan je več prebeljenih stavb, novih žlebov, urejenih vrtilčkov in gredic, pa pospravljenih dvorišč in podobno. Bela krajina hiti, da bo vsepripravljena za velike dneve — še nekaj dni, pa bosta 21. in 22. julij že tu. In z njima na tisoče dragih znancev, starih prijateljev, borcev in bork, aktivistov iz vseh krajev Slovenije in sosednje Hrvaške, ki je s svojimi brigadami delila hudo in dobro z belokranjskim ljudstvom v letih borb. In vse te tisoče intisoče ljudi bodo Belokranjci sprejeli spet tako gostoljubno, kakor pred dobrimi desetimi leti.

Novinarska radovednost

Brez nas tokrat menda sploh ne bi šlo. Brez novinarjev, mislim, in brez časnikov. Kar 8 nas je bilo oni dan v Črnomlju — iz roke v roko si podajamo kljuje pri predsedniku okrajnega tovariša Zuniču, pa pri sekretarju Martinu Zuglju, podpredsedniku Niku Belopavliču, predsedniku pripravljalnega odbora Francu Koširju in drugih tovariših, ki imajo te dni prepolno glavo skrbi in dela za deset rok. Ta bi rad vedel kaj o prvih ljudskih odborih, oni spet o vlogi v Belo krajino itd. Z Dobličke gore so se pravkar pripeljali tovariši; ogledali so si zidnico, kjer je med vojno delal Centralni komite. Ploščo bodo odkrili tudi na tem ploskju. Z njimi je tovariš Ivan Novak — Očka, medvojni sekretar okrajnega komiteja Partije. Sploh ima Bela krajina v teh tednih obiske iz vseh strani. Prihajajo predstavniki med vojno v Beli krajini ustanovljenih odsekov SNOS in njegovih ustanov, zdravnikov, funkcionarjev, odborov organizacij, novinarjev in drugi. Cel kup prireditev bo. Stevilne ustanove bodo na raznih krajih odkrile spominske plošče, da ne bo nikoli zbledel spomin na tista slavna leta, ko se je na tleh svobodne Bele krajine porodila in razvila naša ljudska oblast.

Za mizo v restavraciji se je razvil izven načrta intervju z okrajnimi predstavniki. Poročevalec, Dnevnik, pa Dolenjski list in »TT« — slednji bo lahko pisal o »leteh brigad«; okupatorjev iz let NOB in še kaj zanimivega —, vsak bi rad povedal kaj novega o tej naši lepi deželici med Gorjanci in Kolpo. Tovariši nam svetujejo: »V Dragomlju vas bi zavili, pa na Radovico do stare Bare in sosedov! V Bojanci vasi je vse elektrificirano — vprašajte, kako je z obljubami iz partizanskih let. Pred vojno smo imeli v okraju elektriko v Metliki, Črnomlju in v treh vaseh — danes je elektrificiranih nad 90% vseh, vasi.«

Pred nami na mizi ležita dva aluminijasta pečatnika — »tovarna mila« VII. Korpusa je z njima zaznamovala v parizanih napravljeno milo. Dobili so ju mimogrede v zidnici na Doblički gori — Belke gradiva pa se po Beli krajini na raznih krajih nahaja še precej. Belokranjski muzej v Metliki bo svoje zbirke lahko izpopolnil.

Nasveti kar dežujejo, kam naj zavijemo, kje bomo izvedeli to in ono.

»Ko bo imel vsaj 50 ur...«

Najbolj stiska čas gradbince. Radi bi naredili čim več, pa jih vsak dan naloge prehitijo. Trg pred okrajnim ljudskim odborom dobiva novo lice — do 21. julija pa mora biti gotova tudi ograja nad Dobličanko. Bo? Mora biti! pravi jo v Črnomlju.

Božidar Jakac: NA STRAŽI

pot na Grič ureja brigada. Na stavbi novega internata v Črnomlju hitijo »Pionirjevi«. V Zlebu, v gozdu blizu Črnomlju, kjer bo glavna proslava, je sredi visokih »mrek pravica« živo. V Črnomlju in po okraju, povsod se pripravljajo.

Na stadionu onkraj novega mostu se potijo brigadirji — študenti. Dela bo še veliko. Na Griču klešejo kamnarji podstavek za velik spomenik, ki bo odkrit prihodnje leto. Lepo

S Krasinca je prišel k predvedniku okraja možak s prošnjo, da »ga ne bi kaznovali, če ne bo ometel hiše, ker nima denarja...« Nekdo mu je rekel, da se mora tudi Krasinec

obnovo pričakuje to dni nove kredite. »Vsa to ljudi bo spet pod streho« ugotavljajo na okraju, kjer si poleg tega obetajo te dni tudi investicije za kmetijstvo. Belokranjci jih željno pričakujejo, saj bodo poleg pomoči skupnosti zastavili tudi vse domače sile in moči, da bi narejenega čim več.

Tudi znoja bo treba še več kot doslej — polet, ki ga srečaš povsod po črnomljskem okraju, pa priča, da je bilo lani delo dobro zastavljeno. Bela krajina bo poleg vsega ostalega, po čemer jo že poznajo tudi druge pokrajine naše domovine, ob 22. juliju pokazala gostom in znancem tudi svoj gospodarski dvig. Prav zdaj, ob deseti obletnici zasedanja SNOS, so čedalje vidnejši uspehi že med revolucijo postavljenih ciljev.

Zato pojdimo 21. in 22. julija med Belokranjce! Črnomelj vabi — srce naše partizanske republike, ki bije danes prav tako toplo kot v letih narodnoosvobodilne vojne.

Obdobren je 75 % popust za vožnjo po železnici

Republiški pripravljalni odbor za proslavo Dneva vstaje in desete obletnice I. zasedanja SNOS sporoča, da je za udeležence proslave odobren 75% popust za vožnjo po železnici. Popust velja za posebne vlake in posebne vagonce, ki jih bo organiziral Pripravljalni odbor. Vsi odbori SZDL in ostale organizacije naj zato takoj javijo število udeležencev proslave na Glavni odbor SZDL Slovenije, Ljubljana, Tomšičeva 9 — najkasneje pa do 15. julija 1954. Skupine, ki žele prisostvovati raznim prireditvam v Beli krajini že 21. julija, morajo to v prijavah še posebej navesti.

V nedeljo bodo na Planini odkrili prvo spominsko ploščo

Prva izmed spominskih plošč bo pred 22. julijem odkrita v nedeljo plošča na Planini — ob 10. uri dopoldne jo bo odkril republiški Svet za socialno politiko in ljudsko zdravje. Ob enajstih pa bo odprt nov planinski dom na Mirni gori nad Planino. Na obeh prireditvah bo poseben kulturni spored, na Mirni gori pa nato ves dan planinsko rajanje.

Prijatelji Bele krajine, dolenjski in ostali planinci — vabljeni!

Tri pomembne vajeenske razstave v novomeškem okraju

Zaključek šolskega leta na obeh vajeenskih šolah v novomeškem okraju je bil letos za mojstre, pa vajeence in celotno obrtništvo precej pomembnejši kot prejšnjega leta. Na podlagi novih predpisov o vsakoletnih vajeenskih izpitih je novomeška obrtna zbornica kot ena prvih organizirala izpite vajeencev vseh treh letnikov. To je bila tovrstna razstava prvič. Res je bila prirejena s skromnimi sredstvi, pa s toliko večjo vpeno in ljubeznijo. Tu je k razstavi veliko pripomogel upravitelj osn. šole Adolf Grum, ki je vso organizacijo takorekoc vodil. Seveda tudi celotni pripravljalni odbor s tov. Gasperšičem na delu ni držal križem rok, za kar jim s tega mesta najlepša zahvala.

Pri vseh treh otvoritvah so bili poleg vajeencev, mojstrov in drugih ljudi navzoči tudi zastopniki novomeške okrajne obrtne zbornice, ki je tudi s finančne strani krepko podprla prireditelje razstav. Vse tri razstave so za vajeence, kakor tudi za mojstre in za kraje same zelo pomembne in bodo vodilo za bodoče učenje vajeencev, pa tudi vodilo mojstrom pri učnih metodah. Obeta pa se še četrta tovrstna razstava v Zuzemberku, ki bo menda odprta na tisočinski občinski praznik, 10. in 11. julija t. l.

Na Vinici hitijo z novo šolo — v lepih paviljonih bo vinskih mladež vesela, saj bo imela najlepšo šolsko stavbo v okraju. V Gradcu odkrivajo čedalje lepše plasti prvovrstnega marmorja. »Belsade hiti z izdelovanjem načrtov za modernizacijo destilarne; kemični laboratorij bo gotov do 22. julija. Vrsto novih izdelkov bo poslal na domači in tuji trg še to jesen. Načrti za povečano železovlvaro so prav tako gotovi.

Z deli hitijo tudi v vseh ostalih okrajih. Letos je bilo izdanih 54 gradbenih dovoljenj, lani pa 156. Čedalje več novih streh je po vaseh. Za

Dan učencev v Kočevju

V soboto, 26. junija, je kočevska vajeenska mladina svečano proslavila svoj tradicionalni praznik »Dan učencev v gospodarstvu«.

Kakor vsako leto, tako se je tudi letos vajeenska mladina marljivo pripravljala za svoj dan. Posebno so bile živahne priprave za vajeensko razstavo, ki je bila odprta 25. junija zvečer. V lepo okrašenih prostorih gimnazije je načelnik oddelka za prosveto in kulturo tov. Merčun v kratkem nagovoru prisotnim vajeencem, mo-

strom in učiteljem orisal načrt vajeenske šole ter pohvalil letošnje izdelke, kateri so v primeri z lanskimi boljše in kvalitetnejši.

Glavno praznovanje pa je bilo naslednji dan v Mozlju. Ob 10. uri dopoldne so se tja z avtobusi odpeljali vajeenci (nad 100), nekaj mojstrov in učiteljev, ostali pa so prišli s kolesi in drugimi prevoznimi sredstvi okrog polnočja. Tam je bila zasukata, popoldne pa so vajeenci z mojstri in učitelji igrali nogomet in druge igre. Najzanimivejši trenutek je bil, ko je ravnatelj gimnazije govoril o doseženih uspehih, podaril najboljšim knjižne nagrade in pohvale, potem pa so razredniki razdelili spričevala. Najboljše uspehe je dosegel prvi razred, v katerem so vsi 100% izdelali. Razred so izdelali tudi v tretjem letniku, toda 5 jih ima popravni izpit. Slabša sta 1b in drugi razred. Pohvaljenih je bilo tudi nekaj zelo prizadevnih mladincev, partizanskih sirot, ki so kljub nizki šolski izobrazbi z veliko prizadevnostjo in trdnjo voljo dosegli lepe uspehe. Nato je bilo še več drugih športnih in zabavnih prireditev.

Vajejski dan je za kočevsko mladino velik tradicionalni praznik in velik pregled doseženih uspehov tako v teoretičnem, kakor v praktičnem pogledu. Ta dan vsak vajeenec prinese pred komisijo izdelek, ki je sad njegovih uspehov v delavnici in obenem sestavni del letne ocene.

D. B.

V nedeljo bodo odprli Planinski dom na Mirni gori

Začetek proslav Dneva vstaje 22. julija in 10. obletnice zasedanja SNOS bo v Beli krajini s slavnostno otvoritvijo Planinskega doma na Mirni gori, ki bo najpomembnejša turistična postojanka v Beli krajini. Dom so zgradili črnomljski planinci, seveda s pomočjo nekaterih organizacij, zlasti Turistične zveze Slovenije. Najzidatneje je gradnjo podprl OLO Črnomelj, pa tudi Gostinska zbornica je prispevala lep znesek. Gradbena de-

krajini in sosednji Hrvaški. Ima 11 sob s 40 ležišči, pa še skupno ležišče za 40 oseb. Okolica je bogata lovišč, v bližini so pa zgodovinski spomeniki iz prvih vstaj in časa raznih borb NOB.

Hkrati z otvoritvijo doma bodo na Planini, vasi pod Mirno goro, odkrili spomenik partizanskim bolničnicam. Planina je bila baza za rekonvalescente, kjer se je zdravilo mnogo partizanov.

Ljubitelji planin in Bele kra-

Okrajni zavod za Socialno zavarovanje v Novem mestu se je začel resno ukvarjati s perečim vprašanjem občinskih obrtnih in remončnih podjetij. Ob finančni reviziji, ki jo naš zavod opravlja glede plačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, ob analizi fondov plač, oziroma izplačanih zneskov delavcem in uslužbencem (kar je osnova za vplačevanje prispevkov socialnega zavarovanja), ugotavljamo velike napake in pomanjkljivosti.

Cevlarsko podjetje v Skočjanu je lani zaposlovalo vse leto povprečno sedem delavcev, z učenci, povprečni znesek plač je bil 14.785 dinarjev mesečno. Če odštejemo tri vajeence, s povprečno plačo 1500 din na mesec, kar znese 4500 din, ostane za tri pomočnike in mojstra, ki je hkrati upravitelj podjetja, samo 10.285 din na mesec. En pomočnik, oziroma mojster je torej prejemal na mesec le 2571 din

plače, plačilne liste pa izkazujejo, da so delali redno po 208 ur na mesec (normalno predpisani delovni čas), kar znese 12 din 30 para na uro. Kako je to mogoče?

V predpisih za pravico do otroškega dodatka je določeno, da mora biti delavec zaposlen poln delovni čas — 208 ur na mesec, da ima pravico do polnega otroškega dodatka. Zato je upravitelj delavnice Janez Obrč pisal sebi, potem pa seveda tudi drugim, da so delali vsak mesec 208 ur. Marca lani je 7 delavcev zaslužilo 8026 din, otroškega dodatka pa je prejel 18.000 din.

VREME

za čas od 10. — 18. julija

Koncem tega tedna in v začetku prihodnjega tedna večnoma jasno. Ostale dni pogoste krajevne nevihte. V splošnem bo lepo, deloma sončno vreme.

Na dan vstaje to v Črnomlju slavnostna seja Ljudske skupščine LRS

Dne 21. in 22. julija bo v Črnomlju množična proslava 10. obletnice I. zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta. Glavna proslava bo 22. julija, ko bo slavnostno zasedanje Ljudske skupščine LRS ob udeležbi preživelih udeležencev I. zasedanja SNOS. Po končanem slavnostnem zasedanju bo veliko politično zborovanje. Na predvečer glavne proslave, to je 21. julija, bodo na raznih krajih Bele krajine odkrili spominske plošče zastopniki ustanov, ki so bile pred desetimi leti osnovane pri SNOS, kot njegov aparat.

Podrobnejši program in obvestila o sami proslavi bodo še objavljena. Okrajni odbori SZDL in druge organizacije pa naj takoj javijo število udeležencev za glavno proslavo 22. julija na Okrajni odbor SZDL v Črnomlju.

Pridite — partizanska Bela krajina vabi!

Občinski ljudski odbori več skrbi za podjetja in obrtne delavnice!

Nočem razpravljati, koliko je ta ali oni pomočnik delal v delavnici in koliko doma, kdaj je popravil ali naredil čevlje za račun podjetja, kdaj za svoj, to naj ugotovi občinski LO Skočjan. Poudariti pa hočem, da tak upravnik in uslužbenec diskreditirajo državno obrtno delavnico, od skupnosti pa prejemajo velikanske zneske, ki jih naša socialistična družba daje kot pomoč družinam, ki imajo

majhno premoženje ali pa sploh nič.

Na isti način je podjetje poslovalo letos. Janez Obrč je meseca februarja prejel 2111 din plače in 11.000 otroškega dodatka. Ali je občinski ljudski odbor v Skočjanu ustanovil podjetje, zato, da se notri skrivajo šumariji vseh vrst in izkoriščajo skupnost, ali zaradi koristi in potreb prebivalcev in skupnosti? Kaj pravijo k temu volivci skočjanske občine?

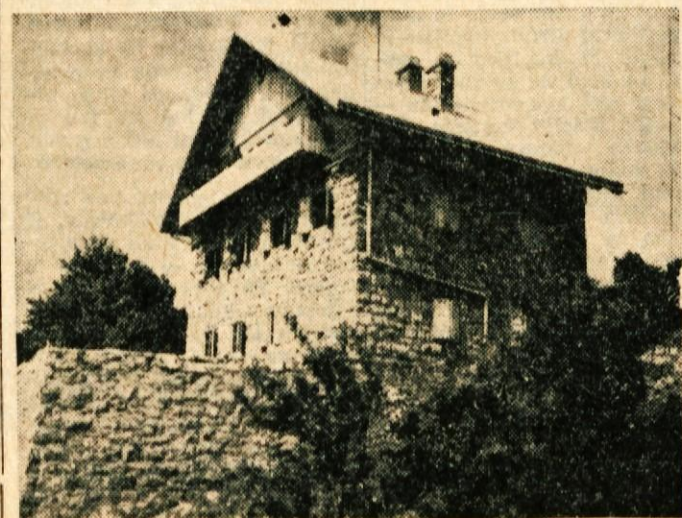
Tudi pri tamošnjem Remontu ni nič bolje. Ali občinski ljudski odbor verjame vodstvu tega podjetja, da je 17 delavcev lani, junija, v polni gradbeni sezoni, prejel 40.779 din plač, julija pa 15 delavcev 36.970 din? Tudi v Remontu se skrivajo razni ilegalni obrtniki, ki jim je edini cilj izkoristiti pravice socialnega zavarovanja in ostale pravice, katere daje skupnost v socialne namene.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Obvestilo

Bralcem Dolenjskega lista, posebej pa naročnikom v Beli krajini sporočamo, da bo v petek 16. julija izšla povečana številka našega tednika, posvečena Dnevu vstaje in proslavi 10. letnice zasedanja SNOS v Črnomlju. Točen spored vseh prireditev, proslav, odkritij spomenikov in plošč bomo objavili torej prihodni petek, na kar že danes opozarjamo vse bralce.

Uredništvo

la je dobro opravilo Okrajno gradbeno podjetje Črnomelj. Dom je Beli krajini res lahko v ponos. Stoji na 1048 m visoki Mirni gori, odkoder je krasen razgled po vsej Beli krajini.

Pred gradnjo moderne vinske kleti pod Trško goro

Vinogradništvo ne temelji v okviru našega kmetijstva samo na vrednosti vsakeletne proizvodnje temveč omogoča izkoriščanje takih zemljišč, na katerih ne bi mogli gojiti večjo rentabilnostjo nobene druge kulture. Zato predstavlja vinska trta za marsikateri predel Slovenije socialno kulturo, saj nudi prebivalstvu Slov. goric, Haloz, potem na Bizelskem, Dolenjskem, v Beli krajini, na Primorskem itd. glavni dohodek. Obnova vinogradov bo pa bistveno spremenila obdelovalne gospodarske metode, kakor tudi samo predelavo grozdja, ki je na splošno zelo primitivna. Eden prvih vzporednih ukrepov z obnovi vinogradov je izgradnja ustreznih vinskih klet v vinorodnih okoliših. Posebno pereč problem predstavlja v tem oziru Dolenjska, konkretno novomeški okraj, ki pri 2893 ha vinogradniških površin nima niti ene primerne večje vinske kleti. Nič bolje ni v sosednjem črnomalskem okraju. Desetletni program razvoja in dviga našega kmetijstva predvideva poleg mnogih drugih ukrepov tudi gradnjo večjih proizvodnih klet tako n. pr. v Brdih na Primorskem, v Metliki in pod Trško goro.

Oglejmo si na kratko, kakšen pomen ima predvidena vinska klet pod Trško goro za dvig našega dolenjskega vinogradništva in gospodarstva sploh.

Z ozirom na zaostalost in primitivnost kmetijstva na Dolenjskem, posebno pa še z ozirom na stanje vinogradništva, ki postaja z dneva v dan bolj ne-temabilno, je nujno potrebno temu delu Slovenije, ki je v narodnoosvobodilni vojni dal svoj levji delež, posvetiti vso pozornost ter mu nuditi vso potrebno pomoč in oporo, da se gospodarstvo dvigne in izkoristi svoje prirodne možnosti. Eden prvih ukrepov v tej smeri naj bo nova sodobna vinska klet.

Značaj naše sedanje vinske produkcije zahteva, da damo v bodočnosti poseben poudarek kvalitetni vinski proizvodnji za izvoz, naš domači trg pa moramo oskrbeti z zdravim piščo, kot je n. pr. cviček, ki si ga naš potrošnik, naš delovni človek želi. Nova vinska klet nam bo v tem oziru jamstvo za proizvodnjo pravega dolenjskega cvička, kot vinskiga tipa, za kar so dani v surovinskih bazi vsi potrebni pogoji.

Naš vinogradnik se bo s pravilno usmerjeno in racionalno proizvodnjo grozdja za predelavo v kvalitetno vinsko kapljico,

za katero danes nimamo pogojev, gospodarsko dvignil in tako lažje prispeval svoj delež skupnosti, ker bo z manjšimi stroški dosegel boljše uspehe.

Cviček bo postal zdrava pijača za našega delovnega človeka, ki ga bo odvrčal od zastrupljanja s šmarnico, na drugi strani pa tudi močno orožje proti alkoholizmu, saj ga mnogi smatrajo kot zdravilno pijačo, ki ima tudi ustrezno ceno.

Nova klet bo v polni meri prispevala tudi življenjski ravni, ker bo pocenila stroške proizvodnje ter vplivala na dvig vinogradniških hektarskih pridelkov. Naš dolenjski vinogradnik bo z večjim finančnim učinkom,

ki ga bo dosegel, svoje vinograde tudi boljše oskrboval.

Klet bo kot smo že rekli, sodobna ter bo služila za vzor ostalim kletarskim obratom, ki jih bomo gradili v bodočnosti. S tem, da bo predvidena vinska klet v rokah vinogradnikov — proizvajalcev — in pod strokovnim vodstvom, bo dala tudi potrošniku, da se bodo pri nas problem vinarstva pravilno reševali, ne pa da jih rešuje vinska trgovina. Ta naj sprejema končne produkte, ki so sposobni za potrošnjo. V interesu obstoja našega vinogradeja je, da pride njegov z njem pridelani proizvod v roke potrošnika v pristni obliki, brez različnih vmes-

nih mahinacij in spekulacij. Nova vinska klet pod Trško goro, na mestu bivšega gradu Bajnafa, ki je že porušena, bo v središču vinogradniškega področja novomeškega okraja in bo proizvodnega značaja — obsegala bo mehanizirano predelavo grozdja, šolanje in doziranje grozdja ter racionalno izkoriščanje stranskih proizvodov. Začetna kapaciteta kleti bo 50 vagonov.

Na koncu naj poudarim še tole: o važnosti in potrebi nove vinske kleti ni nobenega dvoma, naša naloga pa je, da se čimprej lotimo obnove naših vinogradov in jo uspešno opravimo! Ing. Lojze Hrček

Mokronog je prvič praznoval občinski praznik

Da so tradicije narodnoosvobodilne obrebe med občani mokronške občine žive, je izpričala prva proslava njihovega občinskega praznika — 1. julija.

Dobro mesec so se občani pripravljali na svoj praznik in priprave so zajele sleherno vas. Kdor je stopil na območje njihove občine 30. junija popoldne ali na sam praznik 1. julija, je takoj spoznal, da je to v resnici vse-ljudski praznik. V vsaki vasi so postavili mlaj in slavaloke, v nekaterih pa celo po več mlajev, ki so z viharajočimi zastavami že oddale pozdravljaljale goste. Sam

reditvi. Obširen in dobro izvajen spored je vse udeležence navdušil, da se kar niso hoteli raziti. Sedaj, ko imajo lepo dvorano s še lepšim odrom, bodo take kulturne prireditve lahko večkrat.

Pravo praznično razpoloženje se je pričelo 1. julija zjutraj po vsej občini. Ob osmi uri so gasilci pokazali svoje spretnosti, potem pa so se začeli zbirati ljudje za povorko in slavnostno zborovanje. Od desetih se je razvila skozi trg dolga povorka, v kateri so bili člani obč. odbora ZB, občinskega ljudskega odbora, predstavniki OLO, okrajnega komi-

jeno svobodo. Moški pevski zbor je zapel žalostinko, potem pa je povorka usmerila nazaj v trg pred zadržni dom, kjer je sledilo veliko zborovanje. Predsednik obč. ljudskega odbora tovariš Jerič je toplo pozdravil vse udeležence, zlasti stare borce in aktiviste, narodnega heroja Dakija, Zana Moreta, Naceta Majcna, ljudska poslanca Franca Kreseta, Cobana in Franca Pirkoviča, člana CK ZKS Franca Cerneta, Klemenca, zastopnike sosednih občin, druge goste ter ostale udeležence. Za njim je čestital v imenu OLO in okrajnega komiteja vsem občanom k prazniku Franc Pirkovič, ki je še posebej pouda-

Bogat kulturni spored na občinskem prazniku v Gotni vasi

Drugič so občani občine Gotna vas praznovali 29. junija svoj praznik, obletnico, ko so na ta dan leta 1942 partizani uničili fašistično postojanko pri Zajcu pod Gorjanci. Letos so praznovali občinski praznik v Smolenji vasi. Tam v bližini, v vasi Krka, so partizani avgusta 1942 napadli in dokončno razkrinkali zloglasni »Stajerski bataljoni«.

Letošnja proslava se je pričela pred spomenikom padlih borcev ob cesti pred šolo na Malem Slatniku, kjer so se preživelci partizanov in borci skupaj s svojo padlimi in ostalimi udeleženci poklonili spomenu padlih v NOB. Od spomenika se je razvila povorka, z godbo iz Novega mesta, v Smolenjo vas na

prilreditveni prostor. Tu so go- ter povojni graditvi ljudski po- slanec in predsednik občine Lojze Muren, bivši politični ko-

Posebno učinkovit je bil nastop pionirjev z Malega Slatnika

Oče in sin obsojena zaradi gospodarskega kriminala

Da v poslovalnici Odpad v Novem mestu ni vse v redu, so ljudje že dolgo sumili. Poslovodja Alojz Avbar ml. si je gradil novo hišo, videli pa so ga tudi, da je šel na obisk in dopust k »poslovnim« prijateljem, s katerimi sicer nima nobenih sorodstvenih vezí. Organi trgovinske inšpekcije OLO Novo mesto so pregledali poslovanje in ugotovili nekaj primerov hudega gospodarskega kriminala, zaradi česar sta se krivca zagovarjala pred okrožnim sodiščem v Novem mestu letos 18. junija.

Obtožnica javnega tožilstva je Alojziju Avbarju mlajšemu očitala, da je kot uradna oseba uporabil štampiljko podjetja pri izstavitvi računa elektrifikacijskemu odboru Bircna vas za 27 kosov strešnih stojal, katere je prodal v svojem imenu za 75.600 dinarjev.

Kot odgovorna oseba podjetja je 22. IX. 1953 prodal Alojzu Kralju 620 kg traverz in 107 kg jeklenih vrvi, Janezu Švalu dve železniški traverzi in Francu Kremenecu deset kg podkev, vse last podjetja Odpad. Za prodane stvari je prejel od Kralja 23.050 dinarjev, od Švala 12.000 din in od Kremenca okrog 40 litrov vina. Vse to je obdržal za sebe, v knjigovodstvu pa se je dal obremeniti samo za material. Tretja težka obtožnica mu je očitala, da se je pečal s trgovino kot poklicem s tem, da je v letu 1953 kupil pri podjetju Odpad 276 kg železnih cevi za 8280 dinarjev, nato pa iz tega ter ostalega materiala, ki sta mu ga dobavila Jože Istenič in Jože Avbar, izdeloval s pomočjo Isteniča strešna stojala, od katerih jih je prodal elektrifikacijskemu odboru Bircna vas za 27 kosov za 75.600 din, 36 kosov pa elektrifikacijskemu odboru Ban-Javorovca za 100.800 din.

Oče obtoženega, Alojz Avbar starejši, je zagrešil kaznivo dejanje s tem, da se je neupravičeno pečal s trgovino kot poklicem. Ne da bi bil uslužbenec podjetja Odpad, je na območju okraja Novo mesto nakupoval staro železo in ga z dobičkom

preprodal Odpadu. Skupno je v času od aprila 1953 do marca 1954 prodal podjetju okrog 60 ton kovin za skupno vsoto 469.646 dni. Te posle je opravil tako, da je na terenu od raznih oseb kupoval kovine. Da bi izgledalo, kot da so železo prodale razne osebe, je izstavil račune na razne izmišljene osebe ter jih tudi podpisal, račune pa predložil v izplačilo podjetju. Skupno je v navedenem času izstavil 54 takih računov. Takoga nezakonitega prekupevanja ni mogel Avbar z ničemer

opravičiti, saj je lastnik hiše in ima primerno pokojnino kot upokojeni železniški strojevodja. Za navedena kazniva dejanja je okrožno sodišče obsodilo Alojzija Avbarja mlajšega na 6 mesecev zapora, Alojzija Avbarja star. pa na 5 mesecev zapora. Oba morata skupno plačati stroške postopka in vsak 1000 din povprečnine. Kako je s povračilom povzročenih škod, v razsodbi okrožnega sodišča ni navedeno, verjetno pa bo podjetje Odpad vztrajalo na poravnavi celotne škode.

Ščitimo poljske jerebice in fazane!

Ze pred leti so naše lovske družine uvozile, večinoma na lastne stroške, poljske jerebice in fazane za naša lovišča. Med vojno in po vojni je bila ta vrsta perjadi popolnoma izginila z naših polj, verjetno zaradi kurje kuge. Sedaj pa se jerebice in fazani kar zadovoljivo množijo. Poudariti moram, da je ta perjad izredno koristna za poljedelstvo, saj uničuje ves mrčes brez izjeme, torej tudi klorodarske hrošče, hkrati pa se hraní še s semenom plevla.

Kmetijske zadruge se na splošno dobro zavedajo koristi poljskih jerebice in fazanov; marsikje so delno, ponekod pa tudi v celoti prispevale denar lovskim družinam za nabavo.

Lovske družine opazujejo gibanje in gnezdišča te perjadi ter uničujejo njih pernate in dlakaste roparice, kar po-

meni, da posredno skrbijo tudi za kmete in poljedelstvo. Seleta takrat, ko bodo jerebice in fazani dovolj razširjeni, bodo dovoljni odstreliti. Zaradi velike koristi, ki jo imamo od teh ptic, je naša dolžnost, da jih vsestransko ščitimo. Poučiti moramo mladino in odrasle, da ne uničujejo gnezd, da jih ne preganjajo; zlasti pa moramo biti previdni ob košnji in žetvi. Prostor, kjer najdemo gnezdo, naj se obkosi ali obžanje tako da ima valčka kokoška še dovolj zaščite. Tudi lovca obvestimo o gnezdu. Na noben način pa ne smemo pobrati jajc in mladičev ali jih celo uničiti. Prisvajanje ali uničevanje zaščitene divjadi je kaznivno.

Naj se nikjer in nikoli več ne ponovi primer iz Velike Loke, ko je neki surovež pobral jajca, v katerih so bili že godni mladiči in jih v dokaz svojega barbarskega značaja razbil na cesti, češ da bo vsak videl, kako sem korajžen.

Zavedajmo se, da je koristna divjad splošna ljudska imovina, ki smo jo dolžni ščititi v korist skupnosti — v tem primeru poljedelstva. Bodo močno škodljivi, kar je odlika posemeznika in naroda v celoti. —et.

Ribnica na Dolenjskem

Ce zanese pot tuja v Ribnico, bo v prvem trenutku kar upravičeno obstal; skozi ves trg je cesta prekpana, da izgleda vse skupaj kakor uro bombardiranja. Kanalizacija je v polnem teku in večina del pri kopanju kanalov je že opravljena. Ko bodo zaključili kanalizacijo, bodo začeli tlakovati cesto.

podgrnil pod nosom, namesto obrisanega, krvav nos. Tako se je začelo preganjanje tobakarjev, ki je tudi prvo svobodno pot od »krava-vega« do upravnega, z napis, ki jih srečavamo tu in tam: »Kaditi pod kaznijo prepovedano!« Toda danes je že bolje, pred več kot sto leti pa niso smeli kaditi niti v gnezdu, niti hlevu ali pod avlo.

Za njuhanjem, ki ima zdaj še prav malo oboževalcev, je privržala iz Amerike nova tobakova invazija — viržinke in cigare. Ta zapadna moda je zajela ves kadilski svet v 19. stoletju tja do začetka prve svetovne vojne. Z njo pa je tudi začela upadati. Prva znamenja nove uporabe tobaka so se sicer kazala že od krimsko vojne (1853—1856) dalje, ko so prišli vojaki z zapada v neposredni stik z Rusi, ki so kadili »mahorko«. Skoro popolno prevlado pa je dobil po ruskem vzorcu v papir zavito tobak po letu 1914, ko so tisoči in tisoči ruskih ujetnikov prihajali v taborišča osrednjih sil. Cigareta polni zdaj pljuča milijonom kadilcev ter jim oblenom prazni že-

mšar Belokranjskega odreda Janez Galič in sekretar okrajnega odbora SZDL Jože Plavec. Navzoči so bili tudi številni drugi predstavniki ljudske oblasti, množičnih organizacij in JLA ter približno 600 ostalih udeležencev.

Po govorih je bil na nalašč zato postavljenem odru prav lep kulturni spored; sodelovali so pionirji, mladinci in mladinke, gasilci in člani kulturno umetniških društev iz Stopič in Malega Slatnika. Najprej je gasilski moški oktet iz Stopič zapel dve pesmi. Sledil je telovadni nastop pionirjev in pionirk z Malega Slatnika. Članice LMS iz Stopič so zaplesale polko, skupno z moškimi člani KUD iz Stopič pa še gorenjsko polko. Mladinci in mladinke iz Podgrada so dali zborni recitacijo »Žrtve«. Pionirke iz Bircne vasi so izvajale adleško kolo »Lepa Anka«. Prav lepo so tudi mladinci in mladinke iz Gotne vasi zaplesali venček narodnih plesov, z nekaj melodijami so pokazali svojo spretnost tudi gasilski tamburaši iz Stopič. Za zaključek so člani KUD Mali Slatnik uprizorili odlomek Cankarjevega Hlapca Jerneja. Izredno je uspel nastop pionirjev z Malega Slatnika, ki so pod vodstvom šolskega upravitelja Vladimirja Miheliča prikazali vrsto telovadnih slik.

Za program so se vsi nastopajoči dobro in vestno pripravili, kar je treba posebej povi-

Dopisujte v »Dolenjski list«

hvaliti. Se prav posebno velja to za Stopičane, ki so z vsemi točkami pokazali, da jim kulturno udejstvovanje ni tuje. Dobra je bila zamisel, da so se na odru pred gledalci zbrali najboljše učenci in dijaki iz vse občine; predsednik sveta za prostevanje pri obč. LO tovariš Murgelj jih je javno pohvalil, najboljše pa nagradil s knjigami. Občinski ljudski odbor je vse te otroke tudi pogostil.

Eno pa moramo le pogratiti pri proslavi tega občinskega praznika: udeležba bi bila lahko večja. Ze sam, tako izbran in kvaliteten kulturni spored bi zaslužil, da bi si ga bil vsakdo ogledal. (r)

Več skrbi za občinska podjetja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Naš zavod za socialno zavarovanje bo z vso doslednostjo zahteval, da bodo odvedeni 45% prispevki za socialno zavarovanje, določeni v veljavnih predpisih, po katerih znašajo minimalne plače:

1. za visoko kvalificirane delavce in nameščenice 12.000 din na mesec ali 58 din na uro;
2. za kvalificirane delavce 8.800 din na mesec ali 43 din na uro;
3. za polkvalificirane delavce 7.000 din na mesec ali 34 din na uro;
4. za nekvalificirane delavce 6.000 din na mesec ali 29 din na uro

ne glede, kakšne zneske izkazujejo ali bodo izkazovale plačilne liste, če bodo zaposleni ves delovni čas.

Ta primer kaže, kako malo pozornosti in skrbi posvečajo občinski ljudski odbori podjetjem in delavnicam na svojem področju. Pa tudi sindikalne

organizacije po občinah se bodo morale bolj resno zavzeti za to stvar.

Skokjanski primer zasluži vso kritiko javnosti, obenem pa opozorja občinske ljudske odbore, da je tako pojmovanje skupnosti docela zgrešeno. Dolžnost je, da takemu poslovanju naređijo konec in da utrdijo obstoja podjetja po socialističnem načelu: »Več boš skupnosti dal, več lahko zahtevaš od nje; če pa skupnosti ničesar ne daš (če bi lahko), tudi nimas pravice od nje ničesar zahtevati.

Kot v Skocjanu je še v nekaterih drugih občinah našega okraja, ki prav tako pustijo, da se v raznih »Remontih« in obrtnih delavnicah goji šušmarstvo, namesto da bi utrjevali socialistične odnose ter gospodarsko krepili obstoja podjetja in ustanavljali nova, saj je še vse polno potrebe za nekatere gospodarske dejavnosti.

Miha Počrvina, direktor ZSZ Novo mesto

Priznanje poštvovalnim prosvetnim delavcem

Okrajni odbor Novo mesto je sklenil, da za priznanje najbolj poštvovalnim prosvetnim delavcem v okraju, zlasti takim, ki se udeležujejo tudi izven šole in so pravi ljudski vzgojitelji. 1. julija letos je bilo povabljenih v Novo mesto 95 prosvetnih delavcev iz celega okraja. Predsednik OLO Viktor Zupančič se je vsem zahvalil za uspešno delo v šoli in poštvovalno udejstvovanje izven šole, posebno pri telesni vzgoji in kulturno prosvetnem delu med mladimi. Vsi povabljeni so dobili nato od predsednika OLO denarne nagrade. V imenu nagradjenih se je predsednik okrajnega ljudskega odbora zahvalil profesor Viktor Fabian in obljubil, da bo nagradjenim priznanje samo vzpodbuda za še aktivnejše delo pri prosvetljevanju

Kajetan Hrošč:

Tobak, tihotapci in financarji

Vsak človek ima želje, nekdo več, drugi manj. Nekatere je lažje zadovoljiti, druge spet težje, ker si v domišljiji zasnujejo nemogoče želje. Seveda so tudi časi, v katerih živimo, odločilni za rojstvo naših želja. Gotovo se bo še marsikdo spomnil pomanjkanja med zadnjo vojno in kaj si je tedaj pozelel. Jaz na primer sem si poleg marsečesa, kar danes ni več nedosegljivo, zaželel vsaj toliko cigarete, da ne bi bilo treba paziti in hraniti vsak »čika«. Skoro zavriskal sem, ko sem si po dolgih letih lahko kupil cigareto po volji. Prvič, ko sem jih po dolgem času imel spet poln žep, sem s pravo naslado prvo cigareto sam prižgal, potegnil nekaj dimov ter jo potem v širokem lodu prešerno odvrčel, češ, zdaj smo spet na konju, saj imamo že cigarete. Tako in podobno se je najbrž godilo tudi vsem kadilcem, ki so dolga leta pogrešali »božjo travico«. Nekdo jo je

imenoval tudi »vitamin duše«. In prav je imel! Prileže se ti ob vsaki priložnosti, če si lačen ali sit, žalosten ali vesel, razburjen ali pa tudi popolnoma ravnodušen. Čeprav ima toliko dobrih lastnosti, ima kljub temu tudi dosti sovražnikov. Toda prijatelji so ostali v večini, kar lahko potrdi naša tobakna uprava in trafikanti. Kdor je začel uživati tobak po pameti, mu je postal nasladilo, brez katerega si ne more več misliti zloženega življenja. Bili so pa časi, ko se niso poznali tega užitek. Ljudje so zdržali brez tobaka in so kljub temu v redu opravljali svoje vsakodnevno delo.

Tobak je doma iz severnoameriške države Virginije iz kraja Tabago. Najprej so ga poznali na Portugalskem, kamor so ga prinesli »Don Kihoti morije« — Kristof Kolumb in njegovi tovariši. Namesto kupa zlata in srebra, ki so jih upali dobiti v daljnih nepo-

znanih deželah, so prinesli s seboj rastlino, ki je do tedaj ni videl še noben Evropejec in menili so, da je to nekakšna zdravilna rastlina. Njen pravi pomen je odkril šele tedanjí francoski poslanik na portugalskem dvoru Jean Nicot, po katerem je tobakni strup dobil ime — nikotin. Poslal jo je najprej domov v Francijo in od tod je nastopila zmagoslavno pot po Evropi in obrobnih sredozemskih deželah. Medtem ko je nagec v osrednji Afriki popolnoma zadovoljen s svojo goloto in si ne želi angleškega sukna, da bi si dal ukrojit obliko po najnovejši modi, imajo drugi zemljani, katerih predniki so že nosili hlače, željo po lepih vzorcih in po lepo se prilagajajočih oblekah. Tako je tudi z uporabo tobaka. Moda je imela tudi pri njem svoje prste, čeprav ne v taki meri, kot pri obleki.

Najprej so kadili tobak iz pip. Kdor je hotel veljati za

imetnika, si je nabavil pipo ter si jo tlačil s tobakom, ki je bil v svojih prvih časih zelo drag, ker ga je bilo zelo malo. Zato so si ga zabavo lahko privoščili samo dvorski petičniki, ženske in moški. Toda s časom so se spremenili ti ljudje običaji. Malo je sedaj med kadilci piparjev, menda največje se v konzervativni Angliji. Pozneje so tobak začeli žvečiti ali čikati. Pri nas so tej strasti vdani samo še najstarejši ljubitelji božje travice. Bolj v časti je ostala pri mornarjih na svetovnih morjih, kjer pa sedaj pri žvečenju nadomešča tobak že žvečilni gumi. Neverjetno za naše pojme pa je, da ni še prav daleč čas, ko je tretja oblika uživanja tobaka — njuhanje ali noslanje — pomenilo odliko in dobro vzgojo. Njuhali so povsod, ženske in moški. Kdor je znal umetneje prinesiti ščepec tobaka do nosu, ta je veljal za večjega svetovljana. Kakor je bil pri žvečenju nujna posledica neokusno pljuvanje, tako je njuhanje spremljalo gromovito kihanje, ki je »edaj veljalo za izredno uspešno zdravlilo. Poledice njuhanja so bili nosovi kot kumarje in

razširjene nosnice, iz katerih se je cedil s tobakom pomešan nosil sok. Toda užitek zahteva trpela. Ne samo, da je trpel žep, trpela je tudi temva obleka, ker se je iz nje pogostokrat utrla kapljica — mada. Te kapljice so rodile pravega mogočnega sovražnika — cesarico Marijo Terezijo.

Njenim voljakom so se rjavale slabše in puške, ker je vladal mir in v vojski brez dela. Zato so vneli čas, da so se tolika boja vladali tedaj modernemu njuhanju. Zaradi tega so imeli popackane in suknje in še bolj rokave, kakor to delajo še danes, niso vzgojeni otroci. Robceve niso imeli in tudi če bi jih dobili, bi jih gotovo uporabili za kaj drugega, samo za nos. Prepovedati njuhanje pa tudi ni kazalo. Zato si je Marija Terezija zamislila nekaj, kar je njene vojske prafililo, da so si ali nabavili robe ali pa nehali njuhati. Izdala je namreč ukaz, da se uniformam našlijejo v rokavih tja do komolca iz »ovinskih nit« spletenih vrvice. Odslej je imel vojak, ki si je še z rokavom

pe. Njen zmagoslavni pohod se še ni končal. Kakšne načine uživanja tobaka si bodo ljudje še izmislili, je zavito v temo bodočnosti. Zato končajmo povest o prirodu in razvoju daljnega priseljenca, ki je postal prijeten in nenadomestljiv gost.

Pot božje travice iz tobaknih nasadov do mehurja in tobakačnega uživalca »vitamin duše« je bila tudi nekoč podobna današnji. Razlikovala se je samo v tem, da ni bil ustroj tobakne proizvodnje tako mehaniziran. Za naše kraje so delate tri tobakne tovarne, če sploh lahko imenujemo te delavnice za tovarne. Največja je bila v Innsbrucku na Tirolskem, malo manjša v Gorici in najmanjša ter najmlajša je v Ljubljani. Ustanovljena je bila leta 1705 in nameščena je bila nekje na Glinčah ob sedanji Tržaški cesti. Bila pa je tako majhna, da ni niti zabeležena v tedanjih zemljepisnih knjigah. Njen obseg in dejavnost moramo oceniti samo iz ohranjenega zapisknika o njenem inventarju.

(Nadaljevanje prihodnjé) J

IZ NAŠIH KRAJEV

V Metliki se bomo dobro pripravili na 22. julij

V Metliki je bila prejšnji teden razširjena seja ljudskega odbora mestne občine. Na seji so bili zastopniki vseh masovnih organizacij in društev. Razpravljali so o pripravah za svečano proslavo 22. julija. Zivahna seja je pokazala, da se obdržniki in aktivisti z vso resnostjo zavedajo, kaj pomeni za vse naše delovno ljudstvo veliki praznik 22. julija. Ker je bila ravno Bela krajina med NOB v stalnih stikih, v borbah in na terenu, s sosednimi brati Hrvači, bo proslava v Beli krajini obnem tudi manifestacija bratstva slovenskega in hrvaškega naroda.

Odborniki so sklenili, da bodo imeli po vseh vaseh zborove volivcev in se z ljudmi pogovorili še o zadnjih pripravah za proslavo. Pogovorili so se, da bodo po vaseh popravili pota in ograje vrtov, odstranili ruševine, gnojnice, nepotrebne luže, očistili vaskne vodnjake, napravili ograje itd. Poskrbeli bodo, da bo sleherna vas lepo očistena in okrašena počakala nekdanje borce. Točno so se pogovorili kje bodo postavili slavoloke in kdo bo za kaj odgovoren. Zato so izvolili posebno komisijo, ki bo sedelovala in pomagala z nasveti pri delu in in skrbela, da bodo zadane

Stara cerkev

V četrtek 1. julija so v Stari cerkvi položili in prerani grob znano partizansko aktivistko in mater Franco Sin-kovec iz Stare cerkve. Pokoj-na Sinkovčeva je bila vesko-zi delovna v množičnih orga-nizacijah. Svoje otroke je vzgojila v naprednem du-hu. Mož ji je padel v partiza-nih leta 1945. V partizanih sta bili tudi njeni hčeri, ena je padla leta 1945. Pravtako je bil v partizanih njen najsta-rejši sin, danes oficir JLA.

Pokojno je spremljalo na zadnjem potu veliko številu ljudi, pa tudi rudarska godba iz Kočevja. Zastopnici ob-odbora ZB Kočevje ter žen-ske sekcije AFŽ sta se v ime-nu množičnih organizacij po-slovile od pokojnice s topli-mi besedami zahvale in slove-sa.

Razstava del učencev

Učenci vajeniške šole v Črnomlju so priredili v gimnaziji razstavo svojih del, na kateri so pokazali izurjenost, ki jo pridobivajo v delavnici-h in šoli. Največ je bilo razstavljenih predmetov ko-vinske stroke. Med njimi se je posebno odlikoval Vinko Spreicer, učenec II. razreda. Razstavljal so tudi učenci lesne in oblačilne stroke. Raz-stavo je obiskalo sorazmerno malo ljudi, s čimer so pokazali, da jih ne zanima trud in delo naših bodočih mojstrov.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Kdo je dolžan pomagati pri urejanju igrišč in telovadišč

Nedvomno je, da je zadnji re-publiški zlet Partizana v Ljub-ljani v vsakem oziru sljalen uspeh. Pokrovitelj tega zleta je bil predsednik Ljudske skupščine Slovenije tov. Mila Marinko, ki je ob nedavnem sprejemu novi-narjev »Poeta« in športnih ru-brik dnevnega časopisa povedal nekaj tehtnih misli o nalogah športnih in telovadnih organizacij, o dolžnostih delovnih kolekt-iv, iz katerih povzemamo na-slednje:

Zlet je po svoji množični ude-ležbi dokazal, da se v telesno vzgojo ukvarja ogromno pionir-jev in doraslojce mladine, mno-go manj pa je starjšega kadra. Zlasti mnogo je v telovadnih vr-stah že tudi kmečke mladine, po drugi strani pa premalo delav-cov, ki se, zlasti v industrijskih centrih, vse bolj zanimajo samo za nogomet, ki nikakor ne more biti tako množičen kot telovadba.

Lep Partizanov nastop v Semiču

V nedeljo 4. julija je bil v Se-miču letni nastop tamkajšnje Partizana, h kateremu je treba poštovanemu društvu čestitati. Pred nastopom je govoril tajnik občinskega ljudskega odbora tov. Tomec, ki je naštel lepe uspehe semškega Partizana v zadnjem letu.

Med 100 člani Partizana, ki so nastopili v nedeljo, se so no-bešno izkazale s prostimi valatni miškinke in žene. Sodelovali so tudi fizikurniki iz Metlike in Črnomlja. Prvi povojni nastop žena - mater v Semiču je vreden vse pohvale, saj kaže pravilno pot množične telesne vzgoje v Partizanu. Za lepe uspehe družstva Partizan v Semi-ču ima velike zaslugе učiteljica fizikurna Anka Adlešić. tov. Kristan in tov. Tomec. F. R.

To in ono iz Novega mesta

Lepa pridobitev hotela Kan-dija je preurejen vrt ob Trdi-novi cesti. Uprava hotela si v zadnjem času prizadeva, da se gost pri njih počuti kar najbolje in je v tem pogledu dosegla že prav lepe uspehe. Okusno urejen vrt z igriščem za balinanje je gotovo eden najlepših vrtov v Nove-mestu. Tako sta sedaj že oba no-vomeška hotela v prizadeva-nju za čimvečje ugodje gos-tov dosegla tako stopnjo, da lahko zadovoljita še tako iz-birčnega gosta.

Kolesarska sodrga bi lahko imenovali mlade kolesarje, ki se navzlic dovolj velikim na-pisom in opozorilom vozijo s kolesom čez novi most na Liki. Ne ozirajo se ne na pre-poved, ne na otroke in potni-ke. Res je, to niso starejši kolesarji, to so predvsem de-jaki in vajenci. Če jih opo-zorisi, da tu ni dovoljeno ko-lesariti, se še zviška nahru-li-jo.

Ali ni za take kolesarje do-benega zdravlila? Mislim, da je. Potrebna bi bila stroga ka-zen in še objava imena v čas-opisih. V vsakem mestu bi to nediscipliniranost že davno odpravili, le pri nas smo pre-več širokogrudni.

Pa še novo otroško igrišče. Mnogi se sprašujejo, ali je bi-lo novo otroško igrišče na koncu parka napravljeno za otroke ali za odrasle. Veliko truda in sredstev je Društvo prijateljev mladine vložilo, da je uredilo res lep prostor in naprave za najmlajše. To-da kaj pomaga, ko pa se na gugalnice spravijo odrasli in jih polomijo. Mislimo, da je tudi v tem primeru potrebno prav tako zdravilo, kot pri nediscipliniranih kolesarjih.

Vse to pa ponovno kaže, da bi moralo imeti mesto svoje uniformirane stražnike, ki bi vsem nepridipravom stopili na prste.

Dobro pripravljena tombola okrajnega odbora RK v Nove-mestu je privabila v nedeljo 4. julija v Novo mesto veliko lju-di, ki so napeto zasledovali iz-zrebanе številke in še bolj vestno črtali številke na tabli-cah. Sreča na tomboli je v veli-ki meri upoštevala načela Rdečega križa in se največkrat nasmešnila najbolj potrebnim.

Glavni dobiček — sobno opre-mo — je dobil Vlado Javornik, uslužbenec iz Novega mesta. Zensko kolo je romalo v Zabo-vas; njegov lastnik je postal Franc Vehar, delavec v Kera-zil Karteljevega se je izredno razveselil 50 kg bele moke. S mikli. Cevljarski pomočnik Iz-dor Mrvar iz Prečne bo poslej poslušal radio, ki ga je dobil na tomboli. Stefka Zajc, učiteljica v Soteski, se bo lahko grela pozimi, saj je zadela 5 prm drv. Mladoporočenec Janez Smalc iz Novega mesta je bil prav gotovo vesel otroške poste-ljice, Jože Klobučar iz Ver-duca pri Dol. Toplicah pa mlina za grozdje. Obe njuvski

Novomeške žene so ustanovile društvo za napredno gospodinjstvo

Prejšnji petek je pred več kakor 200 ženami predaval-a v dvorani Doma JLA ing. Vil-ma Pirkovič o sodobni gospo-dinjstvi ekonomiki ter o delu in načrtih Zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani. No-vomeške žene, ki so že pred-tem pokazale precej zaniman-ja za ustanovitev takega ženskega društva tudi v našem mestu, so bile tovarišice Pirkovičevi hvaležne za zanimivo predavanje. Po predavanju so ustanovile društvo za napre-dno gospodinjstvo in izvolile društveni odbor.

Na površini 50 ha, ki so jo preorali vaščani Dragatuša predlanskim, lepo uspevajo kulture. Ko so vaščani začeli preoravati stelnice, je bilo mnogo propagande, da na ze-mlji, kjer so bili stelniki, ne bo nič rastle. Letos se je pa pokazalo, da so kulture še mnogo lepše kakor na drugih poljih. Rž je tako lepa, da se tudi največji človek lahko v njej skrije. Seveda so polja tudi primerno pognojili.

Odbojka

karjev bomo torej imeli redko priliko videti v Nove-mestu, zato so naše gospodarske organi-zacije dolžne nuditi jim osnovna finančna sredstva za zidanje do-mov, ureditev igrišč in telova-dišč, nabavo orodja in opreme ter in tam še kak drug iz-datek.

Upamo in želimo, da bodo na-vedene besede tudi do srca tudi de-lovnim kolektivom na Dolenjskem. Le tedaj bo mogoče, da bodo naša partizanska društva prišla do pravilno in smotno urejenih igrišč in telovadišč, kar bo zopet omogočilo množičnost in razvoj do najvišje mere.

POKALNO PRVENSTVO V NOVE-MESTU

Lansko leto so novomeški od-bojkarji poleteli nekaj odličnih uspehov. Tako je vrsta članic postala republiški prvak s prvim mestom v slovenski ligi, moška vrsta se je uvrstila na četrto me-sto v zvezni odbojkarški ligi, vr-sta mladink pa je Novomeškim priborila republiško in državno prvenstvo, kar upravičeno lahko smatramo za največji povojni uspeh novomeških športnikov.

Zato ni čudno, da je v znak pri-znanja za te zmagе Odbojkar-ska Zveza Slovenije na svoji letni skupščini določila za organizator-ja letošnjega pokalnega prvenstva Slovenije v odbojki za člane no-vomeški Partizan. To tekmovanje bo predvidoma izvedeno koncem tega meseca.

ŠAH — Mladinsko prvenstvo Dolenjske

V ponedeljek 5. julija se je v Nove-mestu začel turnir za šahovsko prvenstvo Dolenjske. Te-tošnje prvenstvo je drugo povoj-no mladinsko prvenstvo. Lansko leto je bilo enako prvenstvo v Trebnjem, kjer je zmagal Škerlj Tonec. Tudi letos je favoriti prvenstva isti igralci, poleg nje-

ga pa še Sonar, ne smemo pa pozabljati mladika Črnmaljčanov, ki utegnejo presentiti. Za-tradi odločnosti Sile, ki na prven-stvo ni mogel priti, potem Japla, Čerčka, Kruljaca in Lilične sode-luje letos še šest igralcev, od tega dva Novomešana, dva Črno-maljšana in dva iz Mirne peči.

Za poplavljenca na Stajer-skem in v krškem okraju smo pri nas nabrali po Socialistič-ni zvezi 4.350 din. Učiteljstvo našega kraja je poleg tega zbralo 1800 din, učenci od igre pa 1957 din. Denar smo že odposlali prizadetim.

Tu smo imeli zadnji mesec dve veselici: prvo ob občins-kem prazniku, drugo pa so priredili gasilci in so imeli 44 tisoč din dobička. Bila je do-bro organizirana, čujemo pa, da pripravljani odbor prve veselice še ne more priti do končnih računov oz. zaključ-ka svoje prireditve.

Koloradski hrošč se je v nižinah tudi pri nas močno pojavil, v višjih legah pa ga ni. Razna zatratna kemična sredstva imamo sicer na raz-polago, so pa draga, na pri-meri pantakan po 96 din, lani pa je bil po 45 din kg. Kmet-je sprašujejo, če ne bi bilo lahko to ceneje, ker je uni-čevanje hrošča obvezno.

Razstava ročnih del v Loškem potoku

Razstava dekliških in deš-kih ročnih del osemletne šole v Loškem potoku je bila konec šol. leta lepo presenečenje za vse, ki so si jo ogledali. Poseb-no so ugajale barvaste vezeni-ne v pristnih narodnih vzor-ci-h in izdelki iz lesa, ki so jih napravili dekci. Pokazalo se je, kako važno je, da pouk ročnega dela poseže tudi v gospodarstvo. Dekci so n. pr. pokazali tudi vse primere cep-ljenja, kar je za naš kraj važ-no, saj pričakujemo tudi v sa-djarstvu napredek. — Z razstavo so bili vsi Potočani zelo zado-voljni.

Glavni dobitki v rokah potrebnih

brani pravzaprav nista prišli v prave roke, ker ju je zadel ma-tičar iz Trebnjega, Jože Godnja-vec, v škodo pa mu najbrž le ne bosta. Invalid Jože Košak tremlj malimi otroki je prišel ponjo. Podobno je bilo tudi z drugimi dobitki. Oficir JLA Milan Marojevič bo brezplačno prebil 10 dni na Gorjancih, go-spodinja Antonija Vrtar iz Pod-turna pa 5 dni v Smarjškem toplicah. Stane Muhvič iz Brš-ljina je kaj hitro dobil kupca za štedilnik, skratka 38 glavnih

in nad 300 manjših dobitkov se je preselilo v roke tistih, ki so imeli vsaj malo ali pa veli-ko sreče. Nekoliko grenka kap-lja v sreči je bila dolžnost, da je moral vsak dobitnik glavnega dobitka plačati 15% vrednost. Na odboru RK so zatrjevali, da je to po neki odločbi ali ure-di-bu, sicer pa gre tudi ta denar v korist RK.

Novomeške žene so ustanovile društvo za napredno gospodinjstvo

Prejšnji petek je pred več kakor 200 ženami predaval-a v dvorani Doma JLA ing. Vil-ma Pirkovič o sodobni gospo-dinjstvi ekonomiki ter o delu in načrtih Zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani. No-vomeške žene, ki so že pred-tem pokazale precej zaniman-ja za ustanovitev takega ženskega društva tudi v našem mestu, so bile tovarišice Pirkovičevi hvaležne za zanimivo predavanje. Po predavanju so ustanovile društvo za napre-dno gospodinjstvo in izvolile društveni odbor.

Na površini 50 ha, ki so jo preorali vaščani Dragatuša predlanskim, lepo uspevajo kulture. Ko so vaščani začeli preoravati stelnice, je bilo mnogo propagande, da na ze-mlji, kjer so bili stelniki, ne bo nič rastle. Letos se je pa pokazalo, da so kulture še mnogo lepše kakor na drugih poljih. Rž je tako lepa, da se tudi največji človek lahko v njej skrije. Seveda so polja tudi primerno pognojili.

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

V eni izmed najstarejših partizanskih vasi, ki je cela pogorela že leta 1942 ob napa-dajo fašistov, v Hrastu nad Suhorjem z vso vztrajnostjo in naglico belijo novo zgraje-ne stavbe in urejujejo proce-lja. Hrast bo 22. julija v re-nični sprejemal svoje nekda-nje znanke, borce in aktiviste, v prazničnem razpoloženju.

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

V eni izmed najstarejših partizanskih vasi, ki je cela pogorela že leta 1942 ob napa-dajo fašistov, v Hrastu nad Suhorjem z vso vztrajnostjo in naglico belijo novo zgraje-ne stavbe in urejujejo proce-lja. Hrast bo 22. julija v re-nični sprejemal svoje nekda-nje znanke, borce in aktiviste, v prazničnem razpoloženju.

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

V eni izmed najstarejših partizanskih vasi, ki je cela pogorela že leta 1942 ob napa-dajo fašistov, v Hrastu nad Suhorjem z vso vztrajnostjo in naglico belijo novo zgraje-ne stavbe in urejujejo proce-lja. Hrast bo 22. julija v re-nični sprejemal svoje nekda-nje znanke, borce in aktiviste, v prazničnem razpoloženju.

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

V eni izmed najstarejših partizanskih vasi, ki je cela pogorela že leta 1942 ob napa-dajo fašistov, v Hrastu nad Suhorjem z vso vztrajnostjo in naglico belijo novo zgraje-ne stavbe in urejujejo proce-lja. Hrast bo 22. julija v re-nični sprejemal svoje nekda-nje znanke, borce in aktiviste, v prazničnem razpoloženju.

Tovarišu Francu Šobarju v spomin

Globoko je presunila prebri-valce občine Dol. Toplice ter šte-vilne prijatelje in znance po Slo-veniji vest, da je v novomeški občini umrl 22. julija, pred-sednik občine Dolenjske Toplice Franc Šobar, star komaj 57 let.

Pokojni Franc Šobar je bil ro-jen v Dolenjskih Toplicah. V mladosti se je izučil mesarske obrti in se svaš poklicno opravil vse do prerane smrti. Že mlad je stopil v napredne vrste in se udeleževal v kulturno prosvet-nem delu. Vedno veder, odkrito-srečen, poštenjak od nog do glave, vsak čas pripravljen pomagati vsakomur, si je pridobil obilo prijateljev, ki so ga iskreno spoštovali. Kot zaveden Slovenec se je že ob začetku pridružil narod-nosovobodnemu gibanju in po-stal aktivist OF. Kmalu so za njegovo delo zvedeli Italijani ter so ga leta 1942 aretirali in odpel-jali v internacijo. Že po nekaj mesecih pa ga pripeljali nazaj v ljubljanske zapore in postavili pred sodišče. Italijanska kapitu-lacija ga je rešila nadaljnega pre-ganjaja in zapore, toda po zasli-ganju domačih izdajalcev je be-žniščiščno časopisje zahtevalo njegovo aretacijo takoj, ko so ga zapazili na ljubljanskih ulicah.

S ponarejenim potnim listom se je umaknil v Trst, od tam pa se mu je posrečilo v partizanski-mi enotami priti v domači kraj, kjer se je takoj spet vključil v aktivno delo. Pri prvih volitvah na osvobojenem ozemlju (1944) je bil izvoljen za predsednika rajonskega NOO, pozneje pa tudi v okrajni NO odbor. Z majhnim predsedkom je bil vsa leta po voj-ni predsednik KLO, sedaj pa predsednik občinskega odbora. Bil je tudi član okrajnega zbora proizvajalcev. Navdušen ljubitelj lepe narave, kot je bil, se je dolgo vrsto let udeleževal tudi v lovski organizaciji.

Kakšni ljubljani? Bil pokoj-ni Franc Šobar v našem okraju, zlasti pa pri svojih občanli, je pokazal pogreb, kakršnega v no-vomeškem okraju po vojni še ni bilo. Ko so Toplicani zvedeli za njegovo smrt, je na mah prene-halo vse delo v občini. Njegovo truplo so pripeljali iz Novega mesta in ga položili na mrtvaški o-der v zadrtnem domu, za ka-terega dograditev je imel pokoj-nik veliko zaslug. Na zadnji poti ga je spremlilo nad 2500 ljudi, predvsem občanov domače občine, pa tudi iz sosednih občin in iz Novega mesta. Med njimi so bili zastopniki OLO, občinske ko-miteja ZKS in ostalih organizacij, zastopniki JLA, vseh očin v okraju, gasilci v uniformah ter člani množičnih organizacij, lov-skih društev okraja Novo mesto, pionirji in drugi. Pred zadrtnim domom se je od pokojnika

MALI OGLASI

Prodajam dva panja in čoln na dva vesla. Naslov pri upravi. (267) Prodajam navadno tritonsko har-moniko 2 krat oglašeno v dobrem stanju. Cena 18.000 din. (255) Naslov pri upravi.

Prodajam skoraj nov čoln — san-dolin, po ugodni ceni. Naslov pri upravi lista.

HISNO POMOCNICO iščem za Maribor. Naslov pri upravi.

Obvestilo

Cenjeno obvestilo obveščam, da sem odprl zasebno krojaško de-lavnico v Bršljinu št. 17 (začasno št. 20) in se pripravam.

Razstava goveje živine na Prekopi

Kmetijska zadruga Prekopa, živinorejski odbor, razglašuje, da bo dne 8. avgusta 1954 priredila razstavo goveje živine. Živino bodo razstavljali člani KZ Prekopa. Za najboljšo živino so predvidene nagrade. Vabimo vsakega kmetarja, da prilo-ženo svojo živino; dogon bo plačan. Posebno vabimo živino-rejce, ki gojijo lepo stvarjavo govedo.

Za jedatjo in pičajo bo na raz-stavnem prostoru preskrbljeno. 8. avgusta — vsi na živinorejsko razstavo v Prekopi!

Objava

Posojila za gradnjo stanovanj-skih hiš se bodo dodeljevala pod sledenimi pogoji: a) investitorjem, ki so v letoš-njem letu vložili v zgradbo čim-več lastnih sredstev in b) investitorjem, ki bodo letos gradili stavbe z lastnimi sredstvi, v naslednjem letu pa pridobilo prvenstveno pravico do kredita.

V nedeljo bo v Črnomlju ekipni brzoturnir v počastitev 10. obletnice zasedanja SNOS

Sahovski društvo v Črnomlju je skušalo v počastitev 10. ob-letnice zasedanja SNOS-a v Čr-nomlju organizirati ekipni brzoturnir najboljših slovenskih ekip. Poleg številnih ekip iz vse Do-lenjske bodo na brzoturnirju so-delovali tudi ljubljanske ekipe LUSK-a, LSK-a, ekipe maribor-skega Železničarja in mogoče Branika in še nekatere druge. V teh ekipah bodo nastopili verjet-no tudi zvezni slovenski mojstri in mojstrski kandidati. Dolenjsko bodo zastopali dve ekipi iz No-vega mesta, potem Črnomlja, Kočevja, Trebnjega in Mirne peči. Kakor kaže ima največ izgledov za najboljšo dolenjsko ekipo prva ekipa Novega mesta, ki bo ver-jetno igrala v postavi: Sila, Si-tar, Škerlj, dr. Golež in Fink. Tudi drugo ekipo sestavljajo iz-kušeni šahisti. Zato pričakujemo od obeh ekip uspeh. Izenaže-nost moči igralcev bo veliko pri-pomogla k uspehu.

Ljudski odbor mestne občine Novo mesto

Ponovni dražbeni oklic

V nedeljo, dne 25. julija 1954, bodo prodane na javni draž-bi iz sklada Splošnega ljudskega premoženja sledeče stano-vajske hiše:

1. Dvostanovajska hiša na Sukljevi cesti št. 3, cenilna vrednost 724.200.— din
2. Dvostanovajska hiša na Ragski c. št. 3, cenilna vrednost 542.590.— din
3. Enostanovajska hiša na Bregu št. 21, cenilna vrednost 580.000.— din
4. Dvostanovajska hiša, sv. Jurija uli-ca št. 5, cenilna vrednost 874.000.— din
5. Enostanovajska hiša v Solaki ulici št. 4, cenilna vrednost 331.200.— din
Dražba bo v sejni dvorani Ljudskega odbora mestne ob-čine Novo mesto, Glavni trg št. 7/II. Pričetek ob 8.30 uri zjutraj.

Dražbeni pogoji so interesentom na vpogled na oglašni deskli in pri Tajništvu Ljudskega odbora mestne občine Novo mesto.

Novo mesto, 2. julija 1954.

Tajnik: Silvo Požar, 1. r.
Tajnik:

Tovarišu Francu Šobarju v spomin

Globoko je presunila prebri-valce občine Dol. Toplice ter šte-vilne prijatelje in znance po Slo-veniji vest, da je v novomeški občini umrl 22. julija, pred-sednik občine Dolenjske Toplice Franc Šobar, star komaj 57 let.

Pokojni Franc Šobar je bil ro-jen v Dolenjskih Toplicah. V mladosti se je izučil mesarske obrti in se svaš poklicno opravil vse do prerane smrti. Že mlad je stopil v napredne vrste in se udeleževal v kulturno prosvet-nem delu. Vedno veder, odkrito-srečen, poštenjak od nog do glave, vsak čas pripravljen pomagati vsakomur, si je pridobil obilo prijateljev, ki so ga iskreno spoštovali. Kot zaveden Slovenec se je že ob začetku pridružil narod-nosovobodnemu gibanju in po-stal aktivist OF. Kmalu so za njegovo delo zvedeli Italijani ter so ga leta 1942 aretirali in odpel-jali v internacijo. Že po nekaj mesecih pa ga pripeljali nazaj v ljubljanske zapore in postavili pred sodišče. Italijanska kapitu-lacija ga je rešila nadaljnega pre-ganjaja in zapore, toda po zasli-ganju domačih izdajalcev je be-žniščiščno časopisje zahtevalo njegovo aretacijo takoj, ko so ga zapazili na ljubljanskih ulicah.

S ponarejenim potnim listom se je umaknil v Trst, od tam pa se mu je posrečilo v partizanski-mi enotami priti v domači kraj, kjer se je takoj spet vključil v aktivno delo. Pri prvih volitvah na osvobojenem ozemlju (1944) je bil izvoljen za predsednika rajonskega NOO, pozneje pa tudi v okrajni NO odbor. Z majhnim predsedkom je bil vsa leta po voj-ni predsednik KLO, sedaj pa predsednik občinskega odbora. Bil je tudi član okrajnega zbora proizvajalcev. Navdušen ljubitelj lepe narave, kot je bil, se je dolgo vrsto let udeleževal tudi v lovski organizaciji.

Kakšni ljubljani? Bil pokoj-ni Franc Šobar v našem okraju, zlasti pa pri svojih občanli, je pokazal pogreb, kakršnega v no-vomeškem okraju po vojni še ni bilo. Ko so Toplicani zvedeli za njegovo smrt, je na mah prene-halo vse delo v občini. Njegovo truplo so pripeljali iz Novega mesta in ga položili na mrtvaški o-der v zadrtnem domu, za ka-terega dograditev je imel pokoj-nik veliko zaslug. Na zadnji poti ga je spremlilo nad 2500 ljudi, predvsem občanov domače občine, pa tudi iz sosednih občin in iz Novega mesta. Med njimi so bili zastopniki OLO, občinske ko-miteja ZKS in ostalih organizacij, zastopniki JLA, vseh očin v okraju, gasilci v uniformah ter člani množičnih organizacij, lov-skih društev okraja Novo mesto, pionirji in drugi. Pred zadrtnim domom se je od pokojnika

Krediti za popravilo stavb se bodo dodeljevali v vseh krajih,

ki niso vasi in kjer hiša ni velika čena v stanovanjsko skupnost in lastnik stanuje v njej. Interesenti iz okraja Novo me-sto naj se do 20. julija prijavijo pri podružnici NB Novo mesto. Kasnejši prijav ne bomo upo-števali!

KINO

Kino KRKA Novo mesto
Od 9. do 13. julija: ameriški barv-ni film »Plavajoče gledališče«.
Od 15. do 19. julija: švedski film »Dobri vojaki Bume«.

Kino Črnomelj

Od 9. do 11. julija: »Plesala je eno samo poletje«.
Od 13. do 15. julija: »Ljubezni strup«.

Gibanje prebivalstva v Nove-mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 13 dečkov in 6 deklic. Umrl je Šobar Franc, predsednik obč. LO iz Dol. Toplice, star 57 let. — Po-rok ni bilo.

Gibanje prebivalstva v KOČEVJU

V času od 19. 6. do 3. 7. 1954 je bilo rojenih 6 dečkov in 4 deklice. Poročili so se: Toth Jo-že, diak, in Horvat Kristina, ku-harica, oba iz Ljubljane. Adami-č Jože, pomočnik minceca, in Ru-parčič Ana, gospodinska pomoč-nica, oba iz Kočevja. Salamon Anton, avtomehanič, in Lipovac Marija, oba iz Kočevja. Grošelj Jože, delavec, in Bukovec Eli-zažeta, kuharica, oba iz Rudnika pri Kočevju. Smalc Ivan, šofer iz Spodnjega loga, in Čermkovič Ma-rija, gospodinska pomočnica iz Gor Potoka. Škaper Karol, dela-vec, in Hanc Ana, delavka, oba iz Mahovnika. Pintarič Rudolf,

Staršem v premislek. Sredi živilskega trga leži na tre-buhu mlad dečko. Okrog nje-ga hodijo ljudje in ga gle-da-dajo. Obkrožajo in ogleduje ga pa tudi starejši dečko.

Oni na tleh se ne zgame. Na-mah pa skoči pokonci in lopne večjega po glavi. Ta seveda nazaj. Začne se pretep in zmerjanje z besedami, ki jih ne morem ponoviti. Stopim

Izdajalec. Trden posestnik s Kuzarjevega kala se je do-menil z nekim šušmarjem, da mu bo ta naredil na voz lest-ve in sedež. Toda šušmar ni-ma materiala. Ima ga pa bliž-nji kolar. Posestnik hajdi k njemu. Zaradi lepšega ga je vprašal, koliko bi mu zaračunal, če mu naredi za voz to in to. Cena se mu seveda zdi previsoka. Pobaha se, da mu bo ta in ta to ceneje na-redil, v isti sapi pa prosi ko-larja, naj mu odstopi toliko in toliko lesa.

Legalni kolar mu prošnje seveda ni uslišal, pač pa je de-jal, da bo njega in šušmar-

Jovo Galič:

Pred 22. julijem 1954

Izspominov na Belokranjski odred

(Nadaljevanje in konec)

Naše akcije

Skranja smo imeli le manjše akcije; lovili smo patrolje, da smo prišli do pušk in mitraljezov. Zelo radi smo hodili v

Janez Galič, komisar Belokranjskega odreda

tako zvano »nezavisno Hrvatsko«, kjer smo večkrat srečali manjše patrolje, jih razorožili in tako dobili dobre puške mavrice, ki so jih imeli »Pavelčičev koljači«. Ko smo se tako nekoliko oskrbeli z orožjem in imeli že tudi mitraljez, smo se počutili dovolj močne, da začnemo z akcijami na same postojanke. Najprej smo napadli žandarmerijsko postajo v Sošicah (Zumberak) in razorožili osem Pavelčičevih žandarjev ter jim odnesli vso municijo in ostalo opremo. S tem plenom smo oborožili precej novih partizanov in se lotili večjih akcij. Tako smo napadli postojanko v Rožnem dolu, zaplenili dva mitraljeza in mnogo municije ter ročnih bomb. To so bili prvi začetki oboroženih akcij belokranjskega odreda, ki so se stopnjevale iz dneva v dan, tako napad na fašistično postojanko pri Zajcu pod Gorjanci, na Hrast v Beli krajini in okrog Novega mesta, rušili smo prago in na tem področju držali v šahu Italijane, da si niso upali iz svojih postojank.

Bela garda in »štajerski partizani«

Bela garda, ki so jo začeli usnavljati Italijani, ni imela v Beli krajini nobenega uspeha niti vpliva na ljudi, to pa predvsem zaradi tega, ker smo mi bili z belokranjskim ljudstvom tako trdno povezani, da so bili tisti posamezni izdajalci, ki so hoteli organizirati belo gardo, takoj razkrinkani. Pozneje so se sicer zbrali pod vodstvom metliškega kaplana patra Norberta, dobili pomoč od drugod in postavili zelo močno postojanko na Suhorju. Toda s skupnimi močmi slovenskih in hrvatskih partizanskih čet je bila ta postojanka likvidirana, s tem pa sploh zapečaten obstoj bele garde v Beli krajini.

Spominjam se dveh pohodov na belo gardo čez Gorjance in to še v prvem času njenega razvoja, ko so belogardisti ljudstvu prikrivali, da imajo zveze z okupatorjem in da jih on oborožuje. Izdajali so se za »štajerske partizane«, svoje

taborišče pa so imeli v gozdu pri Zajčjem vrhu pod Gorjanci.

Mi smo bili tisti, ki smo tem »štajerskim partizanom« prišli na sled in jim preprečili, da bi se naprej pod imenom partizanov v svojem taborišču mučili in ubijali zavedne Slovence, ki so prihajali k njim, misleč, da je to ena izmed čet junaških partizanov. Kako smo jim prišli na sled?

Leta 1941 in 1942 so se po vsej naši domovini, pod vodstvom Komunistične partije, začele organizirati partizanske enote, ki so se postopoma združevale, da bi uspešneje tolke okupatorja. Tako smo tudi mi zvedeli, da se na Zajčjem vrhu zbirajo »štajerski partizani«, ki bodo odšli na svoj teren, imeli pa so z Gorjanskim bataljonom tudi že skupno akcijo na Italijane. Mi smo tudi želeli, da bi skupno naredili kako akcijo in nekoč, ko sem se s patroljo vračal iz Novega mesta v Belo krajino, sem se mimogrede ustavil v njihovem taborišču zaradi tesnejše povezave. Ko smo prišli do njihovega taborišča, sem videl, da imajo podvojenega straže s puškami in pripravljenosti. V taborišču nas niso pustili, kar se mi je zdelo zelo čudno, oziroma ne navadno za partizane. Nekaj smo kake pol ure, da so obvestili komandanta. Prišel je s

rom, da nas bodo še prej obiskali v Beli krajini, kjer se bomo do kraja dogovorili. V taborišče nas ni pustil, češ da se pripravljajo na akcijo. Mi smo nadaljevali pot čez Gorjance in se pogovarjali, da so to silno čudni partizani. Takoj smo podvomili, če niso kakšni izdajalci ali okupatorjevi hlapci.

Takoj smo pismeno in s posebnim kurirjem obvestili višjo komando, kaj smo videli, kako se ti ljudje obnašajo in da dvomimo, če so to sploh partizani. Hitro smo dobili odgovor, naj jih napademo in razorožimo.

Cez nekaj dni smo jih res napadli z belokranjskim bataljonom in jih podili do Krke pri Toplicah. Tam je prevzela akcijo druga enota in jih preganjala naprej, da so morali bežati pod okrilje Italijanov v neposredno bližino Novega mesta. Utaborili so se pri Sveti Ani, blizu italijanske posadke, in se tako razkrinkali, da so izdajalci pod okriljem fašistov in izdajalske duhovščine. To je bil zarodek bele garde na Dolenjskem. Če nekaj časa smo jih vnovič napadli pri Sveti Ani, jih prečestali in razbili tako, da so morali pobegniti v italijansko postojanko v Novem mestu.

V njihovem taborišču smo našli številne grobove zavednih Slovencev, katere so lovili

Prevoz partizanov čez Kolpo

samokresom v roki in spremeljan od dveh stražarjev, ki sta imela prav tako puški pripravljeni za strel. Mi smo imeli brzostrelke čez rame. Vprašal sem komandanta, zakaj je tako preplašen, ali so morda v bližini Italijani itd.

Na našo željo sva se domagnila, da bomo napravili skupno akcijo. Pristal je z izgovorom, da nas bodo še prej obiskali v Beli krajini, kjer se bomo do kraja dogovorili.

ir pobijali. Imeli so mučilnice, kjer so mučili ljudi, da bi izsilili od njih razne podatke, zlasti od tistih, ki so prihajali iz mest v partizane in zašli k njim.

To je le drobec o poti in uspehih Belokranjskega odreda. Opisati bi bilo treba še mnoge akcije. Naj se tega lotijo še ostali tavašarji in tova-

rišice, ki so se borili v sestavi tega odreda. Šele potem bo mogoče vsaj približno oceniti napore belokranjskih partizanov, ki so v tako tesni povezavi s svojim ljudstvom skupno kovali svobodo in srečnejše življenje.

Društvo sadjarjev in vrtnarjev v Metliki

V Metliki deluje že nekaj časa iniciativni odbor za ustanovitve društva sadjarjev in vrtnarjev. Društvo je imelo v nedeljo prvi občni zbor. Glavna pobudnika za ustanovitve društva sta učitelj Maks Vilfan in vrtnarski strokovnjak Jože Stezinar.

13. julija praznujejo tudi Zužemberčani svoj občinski praznik — spomin na dan, ko so leta 1942 partizani pregnali množično italijansko posadko iz trga in se je tudi v Zužemberku prvič po dolgih mesecih okupacije spet glasila svobodna slovenska pesem. Takrat so v Zužemberku na slovesen način tudi izvolili prvi Narodno osvobodilni odbor. Občanom Zužemberka čestitamo k letošnjem prazniku in 12. obletnici prve osvoboditve njihovega kraja.

Mladina, Vršac te vabi!

To je klic, ki je letos odjeknil v marsikaterem mladem srcu, kajti Vršac je kraj, kjer preživijo naši mladi letalci in padalci svoje najlepše dni. Lepo urejene izlozbe polne letalskih modelov, slike iz življenja letalcev, novi udobni prostori za stanovanja, skoraj lepi hoteli, vse to vabi našo mladino v Vršac.

Sanje in želje so kmalu postale resnica. Aeroklub Novo mesto je sklenil, da pošte letos nekega novomeškega mladincev v Vršac. Prijav je bilo takoj dovolj, zdravniški pregled pa je odločil, kdo bo tisti srečnejši, ki bo šel. Po pregledu so bili dodeljeni trije člani Aerokluba: Adolf Suštar in Franc Repše, oboje verna modelarja, ter Marjan Filipčič, ki je to zvedel šele nekaj ur pred odhodom vlaka. Ko so se vrnili domov, so nam vsi srečni pripovedovali:

»V Novega mesta smo odšli popoldne, nato pa smo imeli prijetno nočno vožnjo do Beograda. Popoldne smo se odpeljali naprej in prispeli v Vršac proti večeru. Na naša vprašanja so nam prijazni ljudje takoj pokazali pot do Centra (kakor imenujejo kratko Jedrilišarski center Vršac).

Kljub pozni uri so nas v Centru še pričakovali in nam takoj pokazali sobe za stanovanje, dali pa tudi vsa ostala navodila. Cu-

dill smo se, kako hitro in vestno so vse pripravili za naše bivanje. Kaj kmalu smo se tudi mi navzeli takega duha, saj znajo ljudje, vajeni železne letalske discipline, to hitro vcepiti tudi novincem.

Drugi dan smo bili razdeljeni v dve skupini. Mi trije smo ostali skupaj, z nami pa tudi Celjani. Tako so nas kmalu začeli imeno-

vati »Slovenska grupa«. Takoj po razporeditvi smo odšli na letališče in začeli so se prvi poleti. Neverjetna hitrost, s katero so se vrstili dogodki, nam je kar dih zastavljala. Komaj smo sledili vsemu. A povelja se niso ustavila niti za trenutek. »Spreman, primio, razumeo« itd. in že je bila jedrilica v zraku. Kako pa je bilo tedaj v naših srcih, kakšne ob-

čutke smo imeli, kakšni smo bili po prvih poletih — vse to se ne da povedati. Bilo je lepo in — resnici na ljubo — tudi malce neprijetno.

In tako smo se tiho in vztrajno borili dan za dnem, da dosežemo naš cilj, da si prisvojimo toliko znanja, da bomo lahko samostojno poleteli. Naš trud je bil bogato poplačan. Postali smo najboljša skupina in smo tudi prvi samostojno poleteli. Kako sladko smo se smejali našim učiteljem, ko so nam pripovedovali o svojih nerodnostih pri prvih poletih, a kmalu nam je smeh zamrl, saj smo sami doživljali isto. Šele tedaj smo spoznali, kako težko je pravilno leteti. Izpolnili so se besede učiteljev: »Po cellem letališču vas bo dosti!« Čeprav je bil vsak polet poplačan s trudom, nam je včasih le užel smeh, kajti vsak izmed nas je imel svojo napako, katere se je krčevito oklepal. Prvi je vedno pristajal na drugem koncu letališča, drugi v do kolen globoki vodi itd.

Prehitro je napolnil zadnji dan. Imeli smo teoretične in praktične izpite. Pri letenju smo bili vsi približno enako dobri, pri teoriji pa nas je suštar močno prehitel. Vendar pa uspeh ni bil slab — eden odličen in dva prava dobra. Nato smo se vrnili domov. Sedaj samo še čakamo, da se bo vreme ustalilo, da bomo z začetnim delom lahko uspešno nadaljevali.

Tako so nam pripovedovali trije veseli mladi letalci. Če k vsemu temu dodamo še njihovo zadovoljstvo nad lepo urejenimi spalnicami in prvotno hrano, in vse to zaenkrat, potem lahko razumemo njihovo veselje. Lahko se zanesemo na njihove besede: »Kdor je enkrat okusil lepoto ene izmed sekcij Aerokluba, ta se ne bo več oddvojil iz njegovih vrst!«

Vsi trije pa — veseli in zdravi — so jasen odgovor vsem, ki imajo še danes nekatere predsodke, češ da letalo pomeni smrt. Vsi trije so iz vrst delavskih mladine in vsak od njih bo pokazal hvaležnost Aeroklubu s svojim nadaljnjim delom. Mladinci in mladinke! Tudi vi imate možnost, da na tako lep način preživite svoj letni dopust, zato vstopajte v vrste članov Aerokluba! F. Marjan

Tokrat je „milijonar“ iz Ljutomer

Kakor je poročala »Borba« Ljudska pravica» 29. junija, je v 55. kolu Državne loterije zadela glavni dobiček, milijon dinarjev, 41-letna Pepca Rebernik, mati štirih otrok in življa v Ljutomeru. Prejšnji ponedeljek je prišla z možem v Ljubljano in dvignila veliki dobiček.

Srečke državne loterije je začela kupovati pred leti, vendar ni imela posebne sreče. Tudi številke, ki jih je včasih sanjala, ji niso prinesle pomembnih dobitkov; največ,

kar je doslej dobila, je bil nekoč znesek 300 dinarjev.

Pri kupovanju srečke za zadnje kolo je bila, kot poročala »Borba«, v precejšnji denarni stiski. Vendar se je le odločila za nakup srečke. Ko je prebrala v bloku srečk in iskala »primerno« številko, ji je pogled nehote obstal na številki s končnico 33. Lahko si predstavljamo njeno veliko, prijetno presenečenje, ko je nato v časopisu zagledala svojo številko na prvem mestu; postala je drugi »milijonar« v Slovenji.

Glede na njeno družino, ki dorašča in ima vedno večje potrebe, se zdi, da ji tudi milijon ne bo delal velikih preglavic, zaključuje »Borba« zanimivo poročilo. Vsem, ki kupujejo srečke na Dolenjskem, ostaja spet upanje: aprila je milijon »ostal« v Ljubljani, junija v Ljutomeru, julija ali avgusta, v katerem pričakujemo, da bo zrebanje državne loterije morda le v Novem mestu, pa bi bilo prav, da bi se katera izmed premij zakonitila tudi k nam...

Kaj ni civilizacija

V velikem milanskem ilustriranem tedniku »Epoca« odgovarja urednik rubrike »Odgovori bralcem« na pismo nekega svojega naročnika, ki trdi, da morajo Italijani iz dna duše sovražiti Angleže, ne samo za to, ker »favorizirajo Jugoslavijo«, ampak tudi zato, ker so okrutni in so v toku zgodovine storili veliko zločinov. Naročnik omenja tudi angleškega kapetana Griffithsa,

sa, ki so ga zaradi nekkih zverstev v Kenji nedavno postavili pred sodišče.

Urednik Ricciardetto odgovarja, da ne zanika hudih dejanj, ki so jih počeli Angleži kot kolonizatorji. »Kapetan Griffiths je res storil zločin. Toda ali vi verjamete, da ni noben italijanski vojak ali oficir počel zločinov v vojni, zlasti v kolonialnih vojnah? Bogle, ne bom našteval dejanj in imen. Razlika je le v tem, da so kapetana Griffithsa Angleži postavili pred javno sodišče in ga obsodili, kar je vendar znamenje civilizacije. Toda od Italijanov, ki so v Etiopiji počeli zverstva nad ljudmi zaradi atentata na Grazianija, nihče ni bil postavljen pred sodišče, ne obsojen. To pa ni civilizacija!«

Ricciardetto seveda ne omenja zločinov, še hujših kot v Etiopiji, ki so jih Italijani storili v Jugoslaviji, v Grčiji itd., in zaradi katerih nikogar v Italiji niso postavili pred sodišče. Ponavljamo Ricciardetto zaključek: »To pa ni civilizacija!«

»Nežni spol« je pametnejši

Ameriški zdravnik William G. Leaman je na sestanku mestnega kliničnega društva v Oklahomi izjavil, da so ženske bolj pametne od moških, češ da znajo boljše voziti avto, se znajo izogniti napornemu delu in živijo povprečno po 6 do 7 let delj kot moški. Za moške je omenjen zdravnik rekkel, da se radi bahajo z napornim delom in dokazujejo, da so izkoriščajo in moškimi nalagajo tudi tako delo, ki bi ga same lahko opravile.

POLETNO VREME NA NOVOMEŠKEM KOPALISČU

Hudirjevo si korajžen, Mišo; tako mrzla voda, pa zmerom če-piš v nji.

»Ni korajžen. Ampak ta zlo-dejv dež! Če sem zunaj, sem na-prej in naprej moker.«

STARA STVAR

»Si bral, kaj piše TT o leteti-h krožnikih? Nazarensko, kakina novica!«

»Vraga, pa ne novica! V svoji famliji poznam leteče krožnike že dvajset let.«

POSTNA ZVEZA

»Veš kaj, Anica! Videla sem, ko si na stopnicah po-ljubila novega poštarja.«

»Oh, mami, dober prijatelj mi je poslal poljub po pošti, pa ga poštar ni mogel druga-če izročiti.«

ČE SOFER KIHA

Motorist se pelje po cesti in zagleda pred seboj prav majhen avto, ki je vsake pol-

minute poskočil pol metra nad cesto. Nekaj časa debelo gleda to poskakovanje, nato pa dohiti avto in zavpije soferju: »Vraga, kaj pa je vašemu vo-zilu?«

»Mojemu vozilu? Nič. Ampak jaz sem prehlajen pa kiham.«

Direktor in tajnica

Nova šola v Suhi krajini

V hribovski vasi Korinj pri Zagradcu so 13. junija svečano odprli novo stavbo osnovne šole. Za ta pomemben dogodek so vaščani lepo okrasili novo šolo in postavili mlaje. Svečanosti se je udeležila poleg drugih tudi ljudski poslanec Ada Krivic, zastopniki sveta za prosveto in kulturo pri OLO Novo mesto, člani občinskega LO in množičnih organizacij. V no-

vo šolo so vzdali spominsko ploščo učitelju Vladimiru Ožbaltu, ki so ga Italijani ustrelili pred šolo 22. febr. 1943. — Ploščo je oskrbel občinski odbor ZB Zagradec.

Pri gradnji šole so vaščani sami veliko pomagali s prosto-

vojnimi delom in vožnjami, skupno v vrednosti nad milijon din. V novi stavbi je lepa svetla učilnica, dvosobno stanovanje, pionirska soba in upravite-ljeva pisarna. Z novo šolo je ta oddaljena hribovška vas veliko pridobila.

Nova šola v Korinju, ki so jo odprli letos 13. junija v občini Zagradec

McCarthyjeva zvezda le zahaja

Nedavna anketa v Ameriki je pokazala, da ameriško javno mnenje čedalje bolj obrača hrbet svojemu strašilu, ki se imenuje McCarthy. Januarja letos je bilo zanj še 50% tistih, ki so odgovorili na anketo, proti njemu 29%, neopredeljenih pa 21%.

Junija je bilo proti njemu že 62%, zanj 32%, neopredeljenih pa samo 6%. Kaže, da bo Amerikance le srečala pamet in da McCarthyjevi malone krininalni oblastnosti bije zadnja ura.

MODROST STARIH

Zaupanje vase je največji vir zaupanja do drugih.

Lepota nekaterih stvari je taka, da bolj si je v nepopolnosti kakor v preveliki dovršenosti.

Všeč nam je, če razkrivamo druge, toda ni všeč, če drugi razkrivajo nas.

STANE GABROVEC:

NAJSTAREJŠA ZGODOVINA DOLENJSKE

Upravno se položaj Dolenjske ni več bistveno menjal. Le proti koncu drugega stoletja je bil priključen še del ozemlja z Emono neposredno Italiji. Tako je Dolenjska od tega časa dalje nekje v okolič Višnje gore mejila neposredno na Italijo.

Upravno so bili vojaški poveljniki tudi civilni upravniki province in odgovorni neposredno cesarju oz. senatu. Civilna in vojaška oblast je bila v začetku popolnoma združena. To centralistično ureditev je nekoliko razbijala razdelitev province na mesta. Ta so bila organizirana po zgledu Rima. Naevala sta jim dva diumvira ture dicundo, mestna sodnika, ki sta imela tudi sodno oblast in bi odgovarjala današnjim predsednikom okraja. Bila sta dva, kot sta bila dva konzula v Rimu. Pomagala pa sta jima v upravi dva edila, ki sta imela na skrbi trgovino, policijo in praktične potrebe, quaestor — blagajnik in člani mestnega sveta (ordo de curionum). Izvršni organi so bili voljeni vsako leto, mestni svetniki pa so bili dosmrtni. Oblast mestnih očetov je bila avtonomna, posebno pozneje, ko vsled notranjih težav Rima centralna oblast ni bila več tako trdna in je ni bilo več možno zaradi dezorganizacije brezhibno izvajati. Seveda pa je bil tudi ta avtonomistični in s tem tudi demokratični princip v rimski upravi prav v svoji demokraciji navzdol močno omejen, saj se je raztezal le na rimske državljane, rimsko dr-

žavljanstvo pa so imela le redka mesta, kolonije, omejenega tudi municipij. Ko so leta 212 dobili rimsko državljanstvo vsi svobodni državljani v imperiju, je ta nova pravica prišla predvsem od izraza tudi v večji udeležbi domačinov v rimski vojski in domači avtonomni upravi. Pot vojaške kariere je najhitreje vodila tudi brezimenjaka do najvišjih položajev, prav do cesarskega naslova, večje sodelovanje domačinov v domači upravi pa je arheološko najbolj otipljivo v vedno večjem prebujanju domačih elementov, ki jih lahko v ohranjenih spomenikih iz tega časa zasledimo. To prebujanje pa seveda pomeni le uveljavljanje, sprostitve tega, kar je zatirano in podtalno še živelo, uveljavljanje ilirsko-keltske dediščine iz svobodnih časov.

To prebujanje pa seveda ni bilo politično. Na kako politično samostojnost ni mislil nihče več. Pot romanizacije je šla dalje, ilirski svet se je prebujal v rimskem nezavedno. Vsako politično uveljavljanje ilirov kot posameznikov je pomenilo prav romanizacijo, prestop v rimski svet, uveljavljanje osebnih ambicij. Če smo pri ilirih občudovali navezanost na domačo zemljo, intimen odnos do nje, uveljavljanje vrednot, ki ga je ta intimni odnos dajal, je sedaj ilir na našem ozemlju, posebno če je iskal poti navzgor, iztrgan iz tega okolja. Vojaški iz Dolenjske so se sedaj borili po celim svetu. Kot vojske so jih čemili, toda sedaj je bilo to vojskovanje le potreba, obrt, kvečjemu se iskane osebnih ambicij brez prejšnjega notranjega vrednostnega odnosa. Dolenjske vojske srečamo sedaj na primer v Palestini, kjer pomagajo zatreti judovski upor, kot nam pove napis, ki je bil najden leta 1908 v Samariji. To borbo ilirskega vojaka iz Dolenjske v daljni Judeji navajam samo za

primer, ki nam jasno kaže kaj so iliri s svojo samostojnostjo izgubili. Borbo na tujem je sedaj ilirsko-keltski bojevniki iz Dolenjske lahko občutili samo kot nepotrebno zlo ali pa kot pot za svojo osebno kariero, domači ilirski skupnosti pa ta napor ni mogel ničesar dati.

TEHNIČNE IN GOSPODARSKE PRIDOBITVE POD RIMLJANI

Nesmiselno bi pa bilo tajiti, da rimska okupacija ni pomenila tehničnega napredka. Dolenjski je Rim dal vojaško moč za vzdrževanje miru in zavarovanje dežele na zunaj, ustvaril je red in dal ustavno ureditv, ki je bila dolgotrajna in vsaj v času moči za podložnika znosna. Upostavil je denarni sistem in dal na razpolago sredstva za vse, kar spada h kulturnemu življenju, začelši z dobrimi cestami.

Tudi v gospodarstvu se je čutil urejajoči poseg rimske oblasti. Gospodarski ustroj Dolenjske se ni bistveno spremenil. Zivnorejra in poljedelstvo sta ostala glavni viri dohodkov. Rimljani so jo podpirali, saj so morale province čim bolj iz svojih sredstev vzdrževati tako mesta kot vojsko na svojem področju. Morebitne viške so izvažali v Italijo. Ta je vračala v zameno predvsem svoje monopolne produkte, olje in vino (sajenje vinskih trt je bilo do cesarja Proba prepovedano zaradi kapitalističnih težej ilirskih trgovcev) in predvsem luksuzne predmete. Prebivalci so seveda morali plačevati davke, kmečki podložniki predvsem zemljiški davek, in v ta namen so davkarje vsako peto leto ponovno opravile natančen popis premoženja. Davke so odražali po dohodkih, pri zemljiškem davku so čisto moderno upoštevali že tudi kakovost zemljišča. Ta-

ko vemo iz pisanih virov, da so v Panoniji, torej tudi na Dolenjskem, bila v drugem stoletju zemljišča razdeljena na 5 kategorij: prvovrstne njive (arvum primum), drugovrstne njive (arvum secundum), travnike (pratun), gozd z želodom (silva glandifera) in običajen gozd za pašo (silva vulgaris pasuae). V urejenih razmerah davki niso pomenili pretiranih bremen, pozneje pa se je položaj precej spremenil in znano je, da so takrat uradniki v mestih, ki so bili zadolženi s pobiranjem davkov, morali sami s svojim osebnim premoženjem jamčiti, da je država dobila zahtevane davjate. To je pomnilo seveda splošen beg iz upravnih služb in s tem tudi dezorganizacijo uprave.

Ta kratek splošen uvod v razmere na Dolenjskem za časa Rimljanov, pri čemer se cele vrste vprašanj niti nisem mogel dotakniti, predvsem ne sprememb, ki so nastajale s propadanjem rimske države, je bil potreben, da zvedo, da je Rim prinesel že čisto moderne poteze v upravo. Ta uprava je bila seveda zgrajena iz vidika in koristi Rima. V sklopu rimske države pa je bila Dolenjska seveda le majhen in neznaten delček.

NEVIDUNUM — DRNOVO — UPRAVNO SREDIŠČE DOLENJSKE

V okviru province Panonije Superior je spadala Dolenjska pod mestno okrožje mesta Nevidunum (današnje Drnovo). Teritorialno je Nevidunum obsegal vso Dolenjsko na zahodu do Višnje gore, kjer je mestno področje mejilo na Emono, proti severu je mejila Sava na provinco Noricum, oz. celjsko mestno okrožje, manj pa je znana meja proti vzhodu, kjer je Nevidunum mejil na Siscio — Sisak,